

Sveriges Radio AB

Nya villkor för public service SOU 2012:59

Sveriges Radios remissvar

21 januari 2013

Inledning

Public service-kommittén har på kort tid utfört ett mycket omfattande utredningsuppdrag. Sveriges Radio vill inledningsvis uttrycka respekt för det arbete kommittén utfört. Den grundläggande syn på public service-uppdraget som kommittén formulerar delar Sveriges Radio också fullt ut.

Betänkandet om det framtida public service lämnas i en tid när förändringarna inom mediebranschen är dramatiska. Mediesamhället expanderar, men journalistiken krymper. Underhållningsmedierna växer medan den outhärliga journalistiken för det demokratiska samtalet, framför allt buren av dagstidningar och public service, trängs tillbaka. Nya medier ger fler röster men leder inte självklart till ett ökat öppet samtal där kunskap och åsikter bryts mot varandra.

I det alltmer kvalificerade kunskapssamhället nedrustas journalistiken på många håll, den funktion som i demokratins tjänst ska sammangjuta all den specialiserade och fragmenterade särkunskapen till något helt och gemensamt. Tvärt emot denna utveckling har Sveriges Radio de senaste åren målmedvetet satsat på att utveckla journalistik och publicistik, i alla sina kanaler och i hela sin programutveckling. Särskild vikt har lagts vid att utveckla journalistiken i dialog med publiken och samhället i övrigt, det som har kommit att kallas journalistik 3.0. Detta har mötts av ett ökat förtroende hos den svenska allmänheten. I de årliga mätningarna som SOM-institutet utför har Sveriges Radio det högsta förtroendet av alla svenska företag oavsett bransch. I EU:s mätningar är svensk radio mest trovärdig av alla medier i Europa.

Förtroendet visar sig också att 60 procent av Sveriges befolkning dagligen lyssnar på Sveriges Radio. Under en vecka väljer två tredjedelar av befolkningen att lyssna på Sveriges Radio. Alla våra kanaler har en stark relation till sin publik och har under senare år stärkt sin ställning på radiomarknaden.

Sveriges Radio fortsätter att utveckla sitt publicistiska uppdrag genom en omsorgsfull planering av verksamheten inför nästa tillståndsperiod. Därigenom läggs en publicistisk grund för de kommande åren. Målen är:

- att skapa originaljournalistik som utmanar – genom att utveckla Sveriges Radios undersökande och grävande journalistik och genom fler specialiserade reportrar,
- att beskriva och analysera sammanhangen i en globaliserad tillvaro – genom att Sveriges Radio utökar utrikeskorrespondentnätet, och därmed har fler korrespondenter på plats, minskar beroendet av massdistribuerat nyhetsbyråmaterial,
- att vara närvarande i människors vardag – genom en utökad lokal närvaro där Sveriges Radio oftare på plats och nära kan bevaka och rapportera om sådant som berör publiken,
- att vara en arena för ett öppet och angeläget samtal – bland annat genom interaktivitet och samarbeten med publiken, det Sveriges Radio kallar journalistik 3.0,
- att utveckla relationen till en alltmer rörlig och fragmenterad publik samt
- att bevara och ytterligare stärka trovärdigheten genom saklighet, relevans och oberoende.

Sveriges Radio är ett starkt kunskapsburet och utvecklingsorienterat radiobolag, medvetet om de utmaningar som förändringarna i mediasamhället riktar mot ett public service-bolag. Det är i den fasen Sveriges Radio tagit emot betänkandet om public service-radions framtid i Sverige. Det är med ett nytt och mer interaktivt förhållningssätt till publiken som Sveriges Radio fortsatt är angeläget om att vinna lyssnarnas förtroende. Sveriges Radio vill vara modernt och samtida och erbjuda en public service-verksamhet som i ordets bästa bemärkelse är en radio i allmänhetens tjänst.

Sammanfattning

Finansieringsfrågan (kap. 6) har lyfts ut. Det innebär dels att den nuvarande radio- och tv-avgiften med all sannolikhet kommer att gälla också efter 2014, dels att de förslag som är mer eller mindre kopplade till den finansieringsmodell som kommittén förordade, och som nu inte är aktuell, blir svåra att genomföra. Det kan komma att krävas ytterligare beredningsunderlag.

Sveriges Radio delar den bedömning kommittén gör att ”det är viktigt att programbolagen ser till hela folkets intressen” och att programbolagen i framtiden bör ”ha ett brett uppdrag och därmed en mångfald i det egna utbudet”. När det gäller beskrivningen av uppdraget är ett antal **kompletteringar** viktiga.

En av de stora förändringarna som sker av journalistiken är att utvecklingen av sociala medier leder till helt nya krav på **dialog mellan traditionella medieföretag och publiken**. Inte minst måste public service svara mot dessa krav. Sveriges Radio har utvecklat publiknätverk över hela landet. Genom dessa nätverk blir lyssnare och användare av Sveriges Radios webb- och mobiltjänster medskapare i journalistiken. Detta är bara ett uttryck för Sveriges Radio strävan att såväl lokalt och nationellt som på Europainivå delta i utvecklingen av morgondagens journalistik.

Kommittén diskuterar främst förstärkningar på enskilda områden som anses underförsörjda utan att klart och tydligt betona vikten av det centrala samhällsuppdrag som ligger i den publicistiskt drivna kultur-, nyhets- och samhällsjournalistiken samt i att erbjuda upplevelsen av musik och kultur i hela dess bredd. Nyhetsverksamheten står för hälften av Sveriges Radios redaktionella bemanning. Kommittén uppmärksammar inte i tillräcklig utsträckning **Sveriges Radios lokala kanaler som omfattar nära hälften av verksamheten**. Sveriges Radio har medvetet prioriterat att utöka antalet korrespondenter och har idag ett av Nordens största korrespondentnätverk. Kommittén förbigår den så extremt viktiga och i praktiken oersättliga roll som marksänd radio har i vardagskriser så väl som stora samhällskriser.

Kommittén påpekar att verksamheten i **Berwaldhallen** inte regleras i sändningstillståndet. Berwaldhallens verksamhet är emellertid till allra största del en konserthusverksamhet och alltså något som inte kan regleras i sändningstillståndet.

Sveriges Radio avvisar kommitténs förslag att ta bort begreppen **kärnverksamhet** och **kompletterande verksamhet** utan vill behålla begreppen och anser att de alltså har relevans. Däremot delar Sveriges Radio kommitténs uppfattning att den kompletterande verksamheten ska ha en tydlig koppling till den verksamhet som regleras i sändningstillstånden. Detta är dock något annat än en koppling till enskilda program. Tilldelade medel ska självklart få användas fullt ut såväl för verksamheten i marknätet som på webben.

Sveriges Radio anser att det inte bör vara en uppgift för **Granskningsnämnden** att beskriva och jämföra effektivitet och produktivitet. Dels är mätproblemen i sig stora. Dels är det svårt att jämföra effektivitet och produktivitet utan att beakta kvalitativa aspekter på innehållet, vilket i sig inte är oproblemiskt.

Sveriges Radio instämmer i kommitténs förslag om en längre **tillståndsperiod** och föreslår sex eller helst åtta år. **Halvtidsöversynen** bör begränsas till frågan huruvida finansieringen av Sveriges Radio

är tillräcklig i förhållande till uppdraget och den faktiska kostnadsutvecklingen och avvisar förslaget om en översyn av flera områden inom sändningstillståndet. Hanteringen av digital marksänd radio är en samhälls- och branschfråga som inte bör kopplas till halvtidsöversynen utan följa sitt eget tidsschema.

Kommitténs ambition att fördjupa, utveckla och vidga **kulturuppdraget** stämmer väl överens med Sveriges Radios egen inriktning, förutsatt att ekonomin tillåter det.

Sveriges Radio instämmer i den bedömning som kommittén gör att ansvaret bör åvila programbolagen själva att bestämma om digitalisering och tillgängliggörandet av **arkivmaterial**. Medel bör inte öronmärkas för ändamålet. Det är däremot viktigt att Sveriges Radio har tillräckliga medel för att ha möjlighet att tillgängliggöra arkiven. Sveriges Radios kostnad för en full utbyggnad av tillgängligheten till arkiven uppgår till ca 15 miljoner kronor per år, vartill kommer rättighetskostnader.

Sveriges Radio anser att det främsta sättet för **UR** att nå en bredare publik bör vara att öka tillgängligheten till programmen via webben. Det är inte korrekt att det skulle saknas faktainriktade kanaler på radiomarknaden. P1, som är en av Europas mest framgångsrika talkanaler, är till stor del just en sådan kunskapskanal byggd på nyheter, fakta och kultur. P1-publiken är dessutom mest nöjd med sin kanal, enligt våra publikundersökningar. P1-programmet Medierna fick år 2012 priset som Årets Folkbildare.

Sveriges Radio motsätter sig förslaget att årligen öka utbudet på **minoritetsspråken** likaså att samma krav ska riktas mot programbolagen oberoende av den omfattning verksamheten har idag. Sveriges Radio vill däremot fortsatt utveckla verksamheten på minoritetsspråk för att nå publiken, inte bara utifrån språkuppdraget utan utifrån en helhetssyn som också innefattar nationella minoriteters kulturfär och ett inkluderande perspektiv. Sveriges Radio anser, till skillnad från kommittén, att samarbete och ansvarsfördelning mellan bolagen ger goda förutsättningar för att utveckla utbudet på nationella minoritetsspråk, teckenspråk och andra minoritetsspråk. Det är till och med att betrakta som en styrka att de tre programbolagen på olika sätt kan nå minoritetsspråkspubliken genom olika format och distributionsformer.

Sveriges Radio anser i princip att **55-procentsvillkoret** bör tas bort men ställer sig avvisande till kommitténs förslag till nytt speglingsvillkor. Det alltför öppet formulerade uppdraget att spegla mångfalden som föreslås leder i praktiken till att det blir Granskningsnämnden som kommer att precisera den faktiska innebörden i detta nya speglingsuppdrag.

Sveriges Radio instämmer i kommitténs bedömning när det gäller kravet på en **decentraliserad organisation**.

Sveriges Radio instämmer i kommitténs bedömning att programbolagen själva ska avgöra på vilka **plattformar** – FM, webb och/eller mobil – programutbudet ska tillgängliggöras. Programbolagen bör också tillhandahålla sina program och tjänster i **öppna lösningar** utan annan kostnad utöver lagstadgad radio- och tv-avgift.

Kommittén föreslår en helt ny modell för **medelstildelning** till programbolagen. Den ska vara flerårig. En särskild ram ska läggas fast för de tre olika programbolagen. I grunden ligger sedan en formel för en fast årlig uppräknings. Det finns en särskild procedur för ställningstaganden till

finansieringsbehovet vid större utvecklingsprojekt. Sådana ställningstaganden ska göras vid ingången till en ny tillståndsperiod. Sveriges Radio delar den syn kommittén har på formerna för anslagstilldelning. Sveriges Radio förutsätter att ”fördjupade underlag inför en ny tillståndsperiod” väsentligen handlar om nya uppdrag och utveckling av verksamheten. Sveriges Radio delar däremot inte den syn kommittén har på uppräkningsmedel för Sveriges Radios verksamhet. En långsiktig reglering av de ekonomiska förutsättningarna måste stå i rimlig överensstämmelse med den faktiska kostnadsutvecklingen. Utrymme måste också finnas för att ge reellt innehåll åt Sveriges Radios utvecklingsfrihet. Om en **tvåprocentig uppräknings** för Sveriges Radios del leder till nedläggning av program och avveckling av personal beror helt och hållet på hur lönekostnaderna i Sverige utvecklas.

Med en lång tillståndsperiod kan halvtidsavstämningen få stor betydelse när det gäller just ekonomin. Men den bör då i allt väsentligt inriktas mot att pröva om medelstilldelningen står i rimlig överensstämmelse med den faktiska kostnadsutvecklingen och om den ger det utvecklingsutrymme som är förutsättningen för ett starkt redaktionellt oberoende.

Sveriges Radio har till följd av tidigare besparingar, en extra uppräkningsmedel 2010 och låga kostnadsökningar 2010-2011 haft rimliga resurser under innevarande tillståndsperiod, dvs. resurser som har matchat de faktiska kostnadsökningarna. Det har inneburit att det funnits ett utrymme för verksamhetsutveckling. Det utrymmet finns inte kvar. Det kommer att krävas neddragningar från dagens nivå och program och innehåll som idag erbjuds publiken måste avvecklas. Sveriges Radio vill utveckla journalistiken i stället för att under de närmaste åren sänka sina publicistiska ambitioner. Om Sveriges Radio får rimliga och tillräckliga finansiella förutsättningar skulle bolaget kunna satsa ytterligare på originaljournalistik, den lokala närvaron, utrikeskorrespondentnätet och publikdialogen.

En nyckelfaktor utgörs av **storleken på radio- och tv-avgiften**. Under de senaste åren har avgiften inte höjts, men antalet betalande hushåll har ökat. Ett överskott har funnits på Rundradiokontot. Det innebär att den reala avgiften för det enskilda hushållet har minskat år för år. En balanserad ekonomi för Sveriges Radio, SVT och UR under den kommande tillståndsperioden förutsätter att radio- och tv-avgiften höjs med minst två procent per år.

Under den gångna tillståndsperioden har Sveriges Radio tilldelats 5 miljoner kronor extra årligen för att säkra orkestern och kören i Berwaldhallen. Verksamheten där är speciell. Det är fråga om både public service och kulturpolitik. Det finns överhuvudtaget ingen annan verksamhet i public service som kan jämföras med den. Sveriges Radio instämmer i princip i kritiken mot riktade bidrag. Likväl: om regering och riksdag vill freda verksamheten i Berwaldhallen som kulturinstitution bör särskilda medel anvisas för att just åstadkomma detta.

Sveriges Radio instämmer i kommitténs bedömning att utgångspunkten för kommande tillståndsperiod är **tre separata bolag**, likaså i bedömningen att förutsättningarna för de tre programbolagens samarbete inte bör förändras.

Sveriges Radio instämmer i kommitténs bedömning att dialogen med de **externa bolagen** bör utvecklas för att stärka förutsättningarna för samspelet mellan Sveriges Radio och dessa bolag. Sveriges Radio välkomnar kommitténs förslag att bolaget inte ska vara skyldigt att ange hur mycket som avses att läggas ut för extern produktion och instämmer i bedömningen att bolaget självt bör avgöra omfattningen av extern produktion och därmed fördelningen mellan vad som produceras externt och internt. Sveriges Radio gör egentligen ingen annan bedömning än kommittén när det gäller önskvärdheten av att redovisningen av produktionsutläggningar är så enhetlig som möjligt mellan de

tre programbolagen, men konstaterar att skillnaden mellan radio- och tv-produktion gör att det inte är möjligt för Sveriges Radio att på ett informativt sätt redovisa produktionsutläggningar på samma sätt som SVT.

Sveriges Radio ställer sig i princip positivt till en lösning av **momsfrågan** men noterar samtidigt några formella brister i förslaget till utformning. Det råder till exempel osäkerhet både vad gäller hur stort ett momskompensationskonto ska vara och hur detta ska finansieras. Det är inte heller klart hur en momskompensationsmodell skulle förhålla sig till en eventuell ny framtida finansieringsmodell.

Sveriges Radio anser att det i och för sig från rent principiella utgångspunkter vore tilltalande med en **samlad reglering** av public services verksamhet, men ser i praktiken inte några större behov av förändringar av regleringsformen

Sveriges Radio vill ha möjlighet att få sitt utbud på **webben** beaktat vid redovisningen till Granskningsnämnden. Detta skulle kunna åstadkommas genom att Granskningsnämnden ges möjlighet att beakta vad programbolagen själva anför om vad man på annat sätt/på andra plattformar låtit publiken ta del av. Detta skulle i sig inte innebära att Granskningsnämnden, i strid med yttrandefrihetsgrundlagen, granskade Sveriges Radio trådbundna sändningar

Sveriges Radio instämmer i kommitténs bedömning att en eventuell partiell **självreglering** när det gäller medieetiska frågor är en angelägenhet för branschen. Sveriges Radio delar inte uppfattningen att tiden är mogen för en ny utredning av yttrandefrihetsgrundlagen, inte minst mot bakgrund av att Yttrandefrihetskommittén nyss avslutat sitt arbete. Sveriges Radio har alltfört invändningar mot att förhandsprövningen regleras i anslagsvillkoren och motsätter sig därutöver utredningens förslag att precisera längden på försöksverksamhet som inte ska behöva anmälas för förhandsprövning.

Kommittén lägger fram vissa förslag rörande den **förvaltningsstiftelse** som utgör formell ägare till Sveriges Radio och de båda andra programbolagen. Sveriges Radio väljer att avstå från att yttra sig när det gäller förslag rörande bolagets ägare.

Sveriges Radio bejakar förväntningarna på **transparens**. Dessa ligger i linje med Sveriges Radios övergripande ambition med en verksamhet som präglas av trovärdighet och legitimitet. Sveriges Radio instämmer dock inte i förslaget om en gemensam redovisningsform för de tre programbolagen. Ansvar för och utformningen av en öppen och begriplig redovisning av verksamheten och dess kostnader bör ligga på respektive programbolag.

Sveriges Radio delar uppfattningen att en **digitalisering av radions marknät** är viktig för den svenska radions framtid. En digitalisering av marknätet skapar förutsättningar för radiomediet att behålla en stark ställning i ett föränderligt digitalt medielandskap. Beslutet om en övergång till digital marksänd radio är ett politiskt beslut, ett beslut för hela radiobranschen och inte en särskild angelägenhet för Sveriges Radio. I och med en sådan övergång skapas en nationell infrastruktur för den svenska radion i framtiden och den bör därför ha ett starkt stöd från en majoritet i riksdagen. Släckningen av FM bör ske i en samordnad och noga genomtänkt process mellan regeringen och radiobranschen. Sveriges Radio måste i enlighet med betänkandets förslag få särskild finansiering för att ha möjlighet att klara övergångsperioden med parallellsändning av både FM och digital marksänd radio. Och, vilket kommittén också framhåller, ges extra resurser för ett utökat programutbud så att digitalradion blir en attraktiv ersättare för sändningarna i FM-nätet.

Utbildningsradion bör, som i dag, ges sändningsutrymme i Sveriges Radios kanaler. Det är av mycket stor betydelse vid en digitalisering av marksänd radio att samverkan är nära mellan Sveriges Radio och UR. Tillgängliga medel bör användas på bästa tänkbara sätt.

Sveriges Radio räknar med att bolagets kostnader för marksänd digitalradio uppgår till i storleksordningen ett par hundra miljoner kronor per år. Om övergången ska bli framgångsrik krävs resurser både till ett nytt programutbud som lockar lyssnare att skaffa nya digitala radiomottagare och för att klara parallellsändningar i FM och digitalt under 8–10 år. För Sveriges Radio är det en förutsättning att övergången till digital marksänd radio inte genomförs på bekostnad av dagens kvalitet.

Digitaliseringsprocessen har redan inletts i och med att fördelningen av frekvenser till kommersiell radio har påbörjats. Bryts den pågående processen sätts hela digitaliseringen av marksänd radio ifråga. Därmed riskerar inte minst möjligheterna för den kommersiella radion att utveckla sin verksamhet att skadas på ett mycket allvarligt sätt.

Finansieringsfrågan och hur andra delar av förslaget hänger samman med den

Vid remitteringen av public service-kommitténs betänkande har finansieringsfrågan (kap. 6) lyfts ut. Ett antal andra förslag är mer eller mindre starkt kopplade till den finansieringsmodell som kommittén förordade och som nu inte är aktuell. Detta är viktigt att beakta i den fortsatta processen. Risken är betydande att kopplingar upptäcks för sent och att därmed andra förslag i betänkandet inte kommer att kunna behandlas i propositionen i brist på beredningsunderlag.

Kommitténs huvudförslag var en individbaserad skatt vars intäkt vid sidan av statsbudgeten tillfördes de tre programbolagen via ett konto i Riksgälden. De andra nya avgiftsmodeller som kommittén beskrev, men inte utvecklade, var en hushållsbaserad avgift och en fastighetsbaserad avgift samt därutöver en finansiering via statsbudgeten. Kommittén beskrev också den nuvarande finansieringsmodellen, dvs. dagens radio- och tv-avgift, och övergripande vilka förändringar som borde ske av den om den alltför skulle användas.

I betänkandets kapitel 7 beskriver public service-kommittén en ny process för medelstildelning till programbolagen. På flera sätt är den knuten till den föreslagna finansieringsmodellen. Varje bolags resursbehov prövas var för sig inför en ny tillståndperiod genom en ramförhandling mellan det enskilda programbolaget och regeringskansliet/regeringen. Alldeles uppenbart förutsätter denna process en systematiserad verksamhetsplanering inom bolagen i den tidscykel som tillståndperioden bestämmer.

Processen bör i och för sig kunna anpassas också till dagens finansieringsmodell. Hur medelstildelningen konkret skulle kunna ske med bibehållande av dagens licenssystem behöver sannolikt beredas vidare eftersom kommitténs utredning inte ger något svar på detta. Därtill kommer att tidsschemat för den fortsatta beredningen inte ger utrymme för en sådan utvecklad och omsorgsfull process inför nästa tillståndperiod. Regeringen avser att lägga fram sin proposition under maj månad. Riksdagen kommer att fatta sitt beslut under senare delen av hösten. Det nya tillståndet ska börja gälla den 1 januari 2014. Programbolagen lämnar sina budgetunderlag flera månader innan regeringen har lagt fram sin proposition, dvs. innan Sveriges Radio har besked om hur den nya processen för medelstildelning ska se ut.

Det mesta talar för att den nuvarande radio- och tv-avgiften kommer att gälla också efter 2014, osäkert hur länge. Licensmodellen, motsvarande den svenska radio- och tv-avgiften, står för 60 procent av finansieringen av public service i Europa (2011). Det är en erkänd avgiftsform och den försvaras och förnyas för närvarande i ett flertal länder, däribland Tyskland och Storbritannien. Radio- och tv-avgiften fungerar väl i Sverige. Medlen kommer in och ökar år från år. Den relation till public service som radio- och tv-avgiften skapar för lyssnare och användare är ovärderlig, både när det gäller publikens närhet till programbolagen och det politiska oberoendet. Det visar utvecklingen i ett antal europeiska länder.

Den i sak viktigaste frågan i betänkandet, vid sidan av finansieringsfrågan, rör digitaliseringen av marksänd radio. Kommittén för ett resonemang om principerna för finansiering av paralleldistribution i FM och DAB+. De inledningsvis ökade utsändningskostnaderna balanseras av sänkta utsändningskostnader när FM kan släckas. Kommittén presenterar dock inte något utvecklat förslag till hur finansieringen ska ske i praktiken. Därmed ger inte kommittén något underlag för att bedöma om och i så fall hur radions digitalisering påverkas av att finansieringsfrågan skjuts på framtiden.

Digitaliseringen av marksänd tv hanterades genom en fördelning av kostnaderna över tid. Radio- och tv-avgiften höjdes. Pengar tillfördes ett särskilt distributionskonto. De inledande underskotten finansierades genom lån i Riksgälden. Efter nedsläckningen av det analoga tv-nätet har lånen från Riksgälden sedan betalats av. Sveriges Radio förordar en annan modell när radio digitaliseras. Likväl vill Sveriges Radio påpeka att den modell som användes vid digitaliseringen av tv, om den skulle övervägas vid digitalisering av marksänd radio, möter komplikationer om finansieringssystemet ändras under övergångstiden till digital radiodistribution. Dessutom finns det oklarheter kring en lånefinansiering som kan innebära begränsade möjligheter att utveckla befintlig eller införa en alternativ finansieringsmodell.

Kommittén föreslår att public service blir momspliktigt. Frågan har utretts ett antal gånger, mest utförligt i public service-utredningens betänkande 2005 (SOU 2005:2). Kommittén bygger sitt förslag på en rapport från ESV från 2009.

Det finns ett samband mellan den exakta utformningen av finansieringsmodellen och frågan om momsbeläggning. Frågan kommer att väckas om det är lämpligt att först fatta beslut om momsbeläggning och sedan om finansieringsmodell. Det finns i vart fall behov av fördjupade överväganden innan regeringen sammantaget kan bestämma sig för hur momsregleringen ska förenas med en framtida finansieringsmodell.

Kap. 2 Public service och framtiden; Kap. 3 Ändrade förutsättningar på radio- och tv-marknaderna

Sveriges Radio delar i allt väsentligt de bedömningar som redovisas i kapitel 2 och 3. Beskrivningen av radio- och tv-marknaderna stämmer väl överens med den kunskap som Sveriges Radio besitter.

Det är i framförallt ett avseende som Sveriges Radio vill kommentera och komplettera det som sägs i dessa båda kapitel. På s. 71 säger kommittén, nästan som en bisats, att medan det finns många uppgifter om antal kanaler, ägande, tittartidsandel m.m. så ”finns det betydligt färre när det gäller innehållet i utbudet och hur det har utvecklats över tid”. Detta är ett påpekande av utomordentlig betydelse. För Sveriges Radio står det publicistiska uppdraget i centrum. Det handlar ytterst om att driva en medieverksamhet i det demokratiska samhällets tjänst. I avsaknad av en mångfasetterad kunskap om medieinnehållet, hur det förändras över tiden och hur konsumtionsvanorna förändras, tenderar varje beskrivning av mediernas demokratiska funktion att bli ofullständig.

Mediestrukturen förändras på ett djupgående sätt. I snart 100 år har först radio, sedan radio och tv, i public service-regi utgjort en av de viktiga scenerna där demokratin utspelas. Till följd av den tekniska och kommersiella utvecklingen försvagas nu en av de andra spelplatserna, dagstidningarna. Betydelsen av public service ökar därmed ytterligare, både som demokratisk arena och för att vidmakthålla en hög nivå på upplysning i det svenska samhället.

Det är lätt att med kommittén beskriva radio och tv i public service-regi som två olika delar av en mediebransch. Men programbolagen är så mycket mer. Public service är en viktig del av samhällets infrastruktur genom nyhets-, samhälls- och kulturuppdrag. Programbolagen är också en av de krafter som på ett verksamt sätt bidrar till gemensam identitet och delaktighet i samhället. Inte minst Sveriges Radio gör detta genom att finnas både nationellt och i ett finförgrenat nätverk över hela landet. Public service når människor i alla åldersgrupper och såväl infödda som inflyttade svenskar i hela landet.

Sverige är ett av de länder i Europa där radio och tv i public service-regi har allra störst betydelse. Inte minst är Sverige ett radioland. I ett europeiskt perspektiv möter Sverige Radio ett närmast unikt förtroende hos medborgarna. I och med detta spelar Sveriges Radio en viktig roll som inspiratör och föredöme för många radiobolag över hela Europa. Genom EBU (European Broadcasting Union) följer man i andra medlemsländer de utvecklingsinitiativ som Sveriges Radio tar, inte minst när det gäller samspelet mellan traditionell marksänd radio och digitala medier. I en tid av stora utmaningar för den publicistiskt drivna journalistiken har Sveriges Radio, till följd av sitt oberoende och sin finansieringsform, just kunnat utveckla journalistiken.

Det går inte att förstå betydelsen av radio och tv i public service-regi genom att blott eller ens främst beskriva verksamheten i marknadstermer. Programbolagen Sveriges Radio, SVT och UR är formellt aktiebolag. Men reellt är de inte enbart företag på marknaden utan också samhällsinstitutioner i den svenska demokratin.

Kap. 4 Programföretagens uppdrag

Sveriges Radio befinner sig i ett dynamiskt utvecklingsskede. Det handlar om att möta den utmaning som ligger i att publiken ändrar sina medievanor; man lyssnar till radio och använder Sveriges Radios samlade utbud på ett annat sätt än tidigare. Det handlar också om att bygga den publicistiska grunden för det innehåll som förverkligar public service-uppdraget. Redan i inledningen nämndes det omfattande arbete som görs inför den nya tillståndsperioden. I det arbetet uttrycker Sveriges Radio också sin ambition att vara till för alla, skapa en ny delaktighet med hela publiken. Sveriges Radio ska utveckla sina relationer till lyssnarna och söka fler samarbeten med publiken.

Sveriges Radio formulerar i sitt nuvarande utvecklingsarbete konkreta mål för...

- att slå vakt om och utveckla nyhets- och samhällsjournalistiken,
- att förverkliga ett nytt lokalt uppdrag,
- att utveckla radioberättandets särart,
- att vara landets viktigaste kulturbärare med spets, bredd och närvaro,
- att bygga ut den lokala närvaron med utökad nyhetsservice under helgerna,
- att knyta ihop Sverige och världen genom bland annat fler utrikeskorrespondenter,
- att ge tonårspubliken ett förnyat public service-utbud,
- att utveckla tillgängligheten till innehåll på invandrar- och minoritetsspråk på webben,
- att stärka den agendasättande grävjournalistiken och
- att utöka antalet specialiserade reportrar.

När det gäller kommitténs övergripande beskrivning av Sveriges Radios uppdrag är några kompletteringar mycket viktiga:

Kommittén diskuterar främst förstärkningar på enskilda områden som anses underförsörjda utan att klart och tydligt betona vikten av det centrala samhällsuppdrag som ligger i den ovan beskrivna publicistiskt drivna kultur-, nyhets- och samhällsjournalistiken samt att erbjuda upplevelsen av musik och kultur i hela dess bredd. Sveriges Radio har under innevarande tillståndsperiod genom en medveten prioritering valt att aktivt freda nyhetsverksamheten från neddragning för att säkra kvaliteten.

Kommittén uppmärksammar inte i tillräcklig utsträckning Sveriges Radios lokala kanaler som omfattar nära hälften av hela verksamheten.

Sveriges Radios utrikesrapportering nämns över huvud taget inte. Med 17 utrikeskorrespondenter har Sveriges Radio Nordens största korrespondentnät. Sveriges Radio har inte bara vidmakthållit utan också höjt ambitionsnivån i originaljournalistiken när det gäller utrikesrapporteringen.

Kommittén förbigår den så extremt viktiga och i praktiken oersättliga krisroll som märksänd radio har. Sveriges Radios roll för att nå ut med livsnödvändig information till samhällsmedborgarna vid

snöoväder, stormar och översvämningar är omistlig. Radion fyller en viktig samhällsuppgift vad gäller allt ifrån de stora katastrofala scenarierna till daglig information om trafik, el- och vattenförsörjning. I samband med smittspridningen via dricksvattenförsörjningen i Österund för två år sedan spelade radion en viktig roll för samhällsinformationen. Stormen Gudrun 2005 är kanske det mest kända svenska exemplet där radions robusta beredskapsfunktion hade en avgörande betydelse. Efter veckor av strömlöshet fick många människor sin huvudsakliga information via batteridrivna radio, lyssnare vände sig till radion för att få hjälp och länsstyrelsen hade tät kontakt med radion i Kronoberg för att arbeta mer effektivt. I ett internationellt perspektiv visades betydelsen av marksänd radio under stormen Sandy i nordöstra USA. Ännu tydligare var denna roll efter jordbävningen i havet utanför Fukushima i Japan. När elektriciteten slås ut är det bara en tidsfråga innan all kontakt och samhällsinformation blir helt beroende av radions marknät och hushållens innehav av batteridrivna radioapparater.

4.1.2 Tydligare sändningstillstånd

Bedömning: Nuvarande sändningstillstånd ger uttryck för den typ av programutbud som programföretag i allmänhetens tjänst även fortsatt bör ha. Särskilda krav vad beträffar t.ex. mångfald, kvalitet och det svenska språket samt vissa utpekade programområden som nyhetsverksamhet, kulturutbud, minoritetsspråk och utbud för barn och unga bör gälla även nästa tillståndperiod.

Förslag: Sändningstillstånden tydliggörs så att strukturen blir mer logisk, överlappningar undviks och användningen av vissa begrepp blir mer enhetlig.

Sveriges Radio delar i stort den bedömning kommittén gör. Däremot är det tveksamt om det är möjligt att, inom de tidsramar som står till buds, genomföra det förslag till förtydligande av sändningstillståndet som kommittén för fram.

Sveriges Radio vill därför avvakta med en mer genomgripande omarbetning av sändningstillståndet.

Kommittén säger att ”det är viktigt att programbolagen ser till hela folkets intressen” och att programbolagen i framtiden bör ”ha ett brett uppdrag och därmed en mångfald i det egna utbudet”. Sveriges Radio instämmer i denna bedömning. I praktiken tillhör detta de mest centrala ställningstaganden som kommittén gör. Strax därefter lägger kommittén till att det är viktigt att programbolagen ”fortsätter” att ta ”ett särskilt ansvar för de områden de kommersiella bolagen inte täcker”.

Public service-kommittén formulerar det övergripande public service-uppdraget förhållandevis väl. Det är dock viktigt att påpeka att en för publiken relevant radio i allmänhetens tjänst inte kan styras av eller begränsas till att göra det som marknaden inte gör. Likväl finns det både en absolut och ett slags ”relativ” aspekt på uppdraget i FM, dvs. det som regleras i sändningstillståndet. Till detta återkommer Sveriges Radio i kommentarer till avsnitt 9.2.4.

I anslutning till den nyss refererade bedömningen föreslår också kommittén att sändningstillståndet ska förtydligas. Kommittén föreslår att det ska ske en översyn som syftar till att åstadkomma en mer logisk struktur, att överlappningar undviks och att användningen av vissa begrepp blir mer enhetlig. Översynen ska ske i samråd med programbolagen.

Det finns förvisso brister i sändningstillståndens utformning. Samtidigt är det viktigt att påpeka att Sveriges Radios sändningstillstånd i sin nuvarande form har funnits tämligen länge och att bestämmelserna, särskilt de som direkt gäller programverksamheten, har givits en innebörd som vuxit fram ur ett växelspel mellan programproduktionen och Granskningsnämndens praxis. Härigenom har även de till synens otydliga villkoren i praktiken blivit tydliga för programbolagen. Även om Sveriges Radio ser fördelarna med en översyn är det av stor vikt att en eventuell översyn görs varsamt och i nära samråd med programbolagen.

En särskild fråga gäller de mest centrala delarna av Sveriges Radios programutbud. I ingressen till tillståndet sägs att det är ”särskilt viktigt att SR slår vakt om programområden som är betydelsefulla för allmänintresset”. Sveriges Radio tolkar detta som en referens till uppdragen inom områdena nyheter, samhälle och kultur. Det som sedan sägs under respektive paragraf får ses som en komplettering till den grundläggande bestämningen av uppdraget i ingressen. Om inte tillståndet läses på detta sätt blir resultatet att det som uppenbart är särskilt viktigt inte nämns i sändningstillståndet.

Genom det pressade tidsschemat för den fortsatta beredningen av public service-beslutet inför nästa tillståndperiod väcks frågan om hur den av kommittén förordade översynen ska ske. Remisstiden går ut den 22 januari. Propositionen planeras tills senvåren. Utskottsbehandlingen kommer därmed att kunna ske först under hösten. Riksdagen kommer att fatta sitt beslut under senare delen av hösten. Frågan är hur en omarbetning av tillstånden, som också innefattar ett reellt samråd med programbolagen, ska kunna passas in i detta tidsschema.

En ytterligare fråga gäller det utrymme som faktiskt finns för att göra ändringar av sändningstillståndet. Enskilda formuleringar är förankrade i tidigare riksdagsbeslut. En omredigering av sändningstillståndet kommer oundvikligen att väcka en rad frågor som inte bara är av formulerings- eller redigeringskaraktär. Rimligt vore därför att en omredigering av tillstånden förbereddes parallellt med propositionsarbetet. Sveriges Radios bedömning är dock att ett sådant arbete i praktiken blir svårt att organisera. Det kräver omfattande insatser och koordinering mellan olika intressenter och måste alltså genomföras under tidbrist.

Kommittén pekar på att delar av programbolagens verksamhet inte täcks av sändningstillstånden. Särskilt påpekas att verksamheten i Berwaldhallen, dvs. kör och symfoniorkester, inte regleras i sändningstillståndet. Berwaldhallens verksamhet är emellertid till allra största delen konserthusverksamhet och alltså något som därvidlag inte kan regleras i sändningstillståndet. Om regeringen anser att verksamheten behöver regleras skulle det alltså behöva göras i annan ordning, exempelvis i anslagsvillkoren.

4.1.3 Kärnverksamhet och kompletterade verksamhet

Förslag: Begreppen kärnverksamhet och kompletterande verksamhet tas bort.

Sveriges Radio ställer sig inte bakom kommitténs förslag att ta bort begreppen kärnverksamhet och kompletterande verksamhet utan vill behålla begreppen och anser att de alltså har relevans.

Sveriges Radio delar kommitténs uppfattning att den kompletterande verksamheten ska ha en tydlig koppling till den verksamhet som regleras i sändningstillstånden och att tilldelade medel självklart får användas såväl för verksamheten i marknätet som på webben.

Kommittén säger att begreppen kärnverksamhet och kompletterande verksamhet framstår som missvisande och otidsenliga. Begreppen har enligt kommittén mist sin tidigare betydelse eftersom programbolagen delvis använder dem på olika sätt. Kommittén anser dock att det även fortsättningsvis ska framgå i anslagsvillkoren att de medel som ställs till programbolagens förfogande ska användas för den verksamhet som regleras i sändningstillstånden. Men eftersom andra distributionsformer behövs för att nå publiken bör medlen också få användas för dessa distributionsformer. Dessutom anser kommittén att medlen bör få användas till verksamhet som kompletterar och utvecklar den verksamhet som regleras i sändningstillstånden. Det poängteras dock att det är ”viktigt att den verksamhet som kompletterar och utvecklar de marksända programmen har en nära koppling till dessa.” Programbolagen ska också fortsättningsvis särskilja vad som är att beakta som verksamhet som regleras i sändningstillstånden och ”övrig avgiftsfinansierad verksamhet”.

Sveriges Radio kan inte se att man genom att ta bort de två termerna *kompletterande verksamhet* och *kärnverksamhet* bidrar till den tydlighet eller tidsenlighet som eftersträvas. Det är i allt väsentligt väl fungerande begrepp. För Sveriges Radios del framstår det som klart att de två första leden av kommitténs beskrivning av verksamheten, dvs. den del som omfattas av sändningstillståndet och tillgängliggörandet av det materialet på andra plattformar, är bolagets *kärnverksamhet*. Den del som kommittén beskriver som kompletterande och utvecklande är övrig publicistiskt motiverad verksamhet. Kommittén talar själv om verksamhet som *kompletterar* den verksamhet som regleras i tillståndet. Det visar att begreppet kompletterande verksamhet, och därmed någon form av kärnverksamhet, fortfarande fyller en funktion.

I betänkandet används olika begrepp i diskussionen om vilken koppling som den kompletterande och utvecklande verksamheten ska ha till verksamheten som regleras i sändningstillstånden. På några ställen sägs att den verksamhet som inte regleras i sändningstillstånden ska ha en ”tydlig koppling till den verksamhet som regleras där”¹ dvs. programverksamheten i stort. Men det sägs också att den kompletterande och utvecklande verksamheten ska ha en *nära koppling till programmen*. Detta kan tolkas som ett krav på koppling till enskilda program istället för som idag till verksamheten i en vidare mening. Sveriges Radio kan dock inte se att den begränsning som ligger i den senare beskrivningen har varit avsiktlig från kommitténs sida.² Rimligen kan inte krävas att det som finns på webben ska ha koppling till enskilda program. Det skulle i så fall utgöra en mycket långtgående begränsning i förhållande till vad som gäller i dag. Det är likväl viktigt att ingen tveksamhet råder om att tilldelade medel, liksom hittills, får användas för verksamheten såväl i marknätet som på webben och i mobilen.

¹ SOU 2012:59 s. 96

² A.a. s. 18 och 94

Sveriges Radio anser alltså att begreppen kärnverksamhet, kompletterande verksamhet och sidoverksamhet är väl fungerande begrepp. Sveriges Radio anser att det i första hand bör vara ett ansvar för programbolagen att i public service-redovisningen redogöra för vad som omfattas av begreppen.

4.1.4 Granskningsnämnden för radio och tv

Förslag: Uppdraget för granskningsnämnden för radio och tv är att granska om programföretagen uppfyller uppdraget i allmänhetens tjänst förtydligas enligt följande. Granskningsnämnden för radio och tv ska årligen i efterhand, utifrån redovisningar från SVT, SR och UR, bedöma om bolagen har uppfyllt sina uppdrag i enlighet med radio- och tv-lagen (2010:696) samt de villkor som anges i sändningstillstånd och anslagsvillkor.

Sveriges Radio delar bara i begränsad utsträckning de bedömningar som ligger bakom förslaget.

Sveriges Radio anser att det är omöjligt att beskriva och jämföra effektivitet och produktivitet utan att ta hänsyn till kvaliteten i det som produceras. I praktiken saknas idag användbara effektivitets- och produktivitetsmått för det ändamålet.

Kommittén föreslår ett tydligare uppdrag till Granskningsnämnden när det gäller programbolagens resursförbrukning, kostnadseffektivitet och produktivitet, men underbygger inte sitt förslag. Denna typ av granskning rymmer svårigheter eftersom tillgängliga effektivitets- och produktivitetsmått har brister, något beroende på vilken typ av effektivitet det är som man vill mäta. Ett på grund av resursbrist dåligt underbyggt nyhetsreportage är i och för sig ett nyhetsreportage. Men ska man på ett meningsfullt sätt kunna fånga skillnaden mellan ett bra reportage och ett dåligt reportage måste den kvalitativa aspekten vägas in. En ren jämförelse av resursinsatsen riskerar att bli i det närmaste helt meningslös.

Det är över huvud taget svårt att på ett tillräckligt heltäckande sätt beskriva och jämföra effektivitet och produktivitet i Sveriges Radios programverksamhet utan att ta hänsyn till kvaliteten i det som produceras.

Visserligen säger kommittén att Granskningsnämnden måste tillföras de resurser som krävs för en vidgad ekonomisk prövning av programbolagens verksamhet. Men det är då viktigt att inse att det handlar om kompetens som inte finns i Granskningsnämnden i dag. Därtill är det av utomordentlig vikt att på allvar pröva hur en granskning, som innefattar bedömningar av innehållet i programbolagens sändningar, förhåller sig till grundläggande frågor om yttrandefrihet.

4.1.5 Tillståndsperiodens längd

Förslag: Sändningstillstånden för SR, SVT och UR ska gälla från och med den 1 januari 2014 till och med den 31 december 2019. En översyn bör göras efter halva tillståndsperioden.

Sveriges Radio instämmer i kommitténs förslag om en längre tillståndsperiod och föreslår sex eller helst åtta år.

Sveriges Radio anser att halvtidsöversynen bör begränsas till frågan huruvida finansieringen av Sveriges Radio är tillräcklig i förhållande till uppdraget och den faktiska kostnadsutvecklingen.

Sveriges Radio avvisar förslaget om en översyn av flera områden inom sändningstillståndet. Det skulle i praktiken halvera sändningstillståndsperioden och inte gynna Sveriges Radios oberoende som kommittén på flera ställen tar ställning för.

Sveriges Radio anser att digitaliseringen av radiomediet är en fråga om samhällelig infrastruktur som berör hela radiobranschen och att frågan om nedsläckning av FM-nätet därför bör hanteras i en egen process som inte exklusivt handlar om public service.

Den nuvarande tillståndsperioden på fyra år har varit kort. Tillståndet trädde i kraft den 1 januari 2010. Arbetet med direktiv till den utredning som skulle ligga till grund för nästa tillstånd inleddes redan ett år senare. För Sveriges Radios del innebar detta att nästan direkt efter det att tillståndet hade börjat gälla inleddes arbetet med förberedelserna inför den process som skulle handla om nästa tillstånd. Detsamma gällde tillståndsgivaren. Direktiven till public service-kommittén beslutades, efter flera månaders beredning, den 16 juni 2011 och kommittén inledde sitt arbete efter sommaren. Den kontrollstation som innefattas i det nu gällande tillståndet fyllde inte den funktion som tänkt var. Underlaget skulle lämnas av programbolagen i budgetunderlaget i slutet av februari 2011. Förslagen från regeringens sida skulle sedan redovisas i samband med budgetpropositionen 2011. Kontrollstationsprövningen kom att ligga helt parallellt med förberedelserna för den utredning som skulle genomföras med sikte på nästa tillstånd.

Kommittén skriver: ”Vi menar att det är väsentligt för programbolagens självständighet och integritet att uppdragens omfattning, inriktning och de ekonomiska förutsättningarna ligger fast under en längre period.” Risken är uppenbar för att det inte alls blir så utan att såväl programbolagen som regering och riksdag kommer att vara ständigt upptagna av utredningar och överväganden om regelförändringar för public service.

Sveriges Radios sammanfattande slutsats är att sändningstillståndet bör gälla längre tid, helst åtta år. Det är också angeläget att den översyn som görs vid halva tiden har ett tydligt fokus. Det viktiga är att det finns en möjlighet att bedöma om de ekonomiska förutsättningarna som legat till grund för tillståndsvillkoren i vid mening fortfarande är giltiga. En mer omfattande halvtidsöversyn riskerar leda till att tillståndsperioden i praktiken halveras. Halvtidsöversynen bör förläggas i tid så att den har effekt på andra halvan av tillståndsperioden. Till detta återkommer Sveriges Radio i kommentarerna till kapitel 7.

För Sveriges Radios del är det också viktigt att hanteringen av en digitalisering av marknätet får följa sin egen logik. Det finns ingen anledning att binda ett eventuellt beslut om nedsläckning av FM just

till tidpunkten för en avstämning av ekonomin mitt i tillståndsperioden. Digitalisering av marknätet är en infrastrukturfråga för hela radiobranschen som bör hanteras i särskild ordning.

4.2.3 Ett fortsatt stärkt kulturuppdrag

Bedömning: Riksdagens beslut om ett utvidgat kulturutbud har bidragit till att SVT och SR har breddat kulturbegreppet och integrerat kulturrelaterat innehåll i flera programkategorier, vilket kan innebära att kulturutbudet kan nå större målgrupper. SVT och SR bör även fortsatt fördjupa, utveckla och vidga sitt kulturutbud på det sätt som hittills skett.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning om ett utvidgat kulturuppdraget om ekonomin så tillåter.

Sveriges Radio har redan i dag ambitionen att fördjupa, utveckla och vidga kulturuppdraget, förutsatt att ekonomin tillåter det. Utöver det som uttrycks i kommitténs bedömning vill Sveriges Radio framhålla att det tredelade uppdrag som finns i dagens tillstånd – att ”bevaka, spegla och kritiskt granska” det svenska kulturlivet – fungerar väl och på ett tydligt sätt anger inriktningen i kulturuppdraget. Dessutom tillkommer uppdraget att producera kultur som exempelvis dramaproduktion och tillgängliggöra kulturutbudet för hela publiken bland annat genom samarbeten med kulturinstitutioner samt fria kulturproducenter. Det är viktigt att beakta den roll i kulturlivet i stort som Sveriges Radio spelar, både som ”nationell scen” och som arbets- och uppdragsgivare. Sveriges Radio är redan i dag en betydelsefull uppdragsgivare för enskilda kulturskapare inom litteratur, musik och teater över hela landet. År 2012 genomfördes närmare 2000 samarbeten med kulturinstitutioner, och uppdrag gavs till 2500 olika näringsidkare, varav de flesta är kulturarbetare och journalister.

4.3 Nordiskt samarbete

Bedömning: Det finns inte behov av att ytterligare stärka det nordiska samarbetet. Det nordiska programutbytet ökar inom Nordvision och har en framträdande plats i SVT:s programutbud.

Sveriges Radio har inget att erinra mot det som sägs om nordiskt samarbete.

4.4.4 SVT:s filmuppdrag

Bedömning: Det finns inte behov av att ytterligare stärka SVT:s uppdrag när det gäller utvecklingen av svensk filmproduktion.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning.

4.5.6 Ansvar för digitalisering och tillgängliggörande

Bedömning: *I den utsträckning programföretagen anser att det är publicistiskt motiverat har företagen ett ansvar att, utifrån sina respektive uppdrag, digitalisera och tillgängliggöra arkivmaterial. Medel bör inte öronmärkas för ändamålet.*

Sveriges Radio instämmer i den bedömning som kommittén gör att ansvaret bör åvila programbolagen själva att bestämma om digitalisering och tillgängliggörande av arkivmaterial.

Sveriges Radio behöver resurser för att utveckla tillgängligheten till arkiven men delar kommitténs bedömning att medel inte bör öronmärkas för ändamålet.

Sveriges Radios årliga kostnader för en full utbyggnad av tillgängligheten till arkiven uppgår till ca 15 miljoner kronor per år. Till detta kommer rättighetskostnader.

Sveriges Radio har under innevarande tillståndsperiod avsatt 100 miljoner kronor för digitalisering av allt arkivmaterial. Sveriges Radio genomför nu också ett mycket stort teknikprojekt som medför att arkiveringen i framtiden blir en integrerad del av hela produktionsprocessen. Denna investering i ny teknik och förändrade arbetssätt har ännu större omfattning än det nämnda arkivprojektet. Sveriges Radio har alltså inom ramen för sin ordinarie ekonomi tagit de stora kostnaderna för digitaliseringen av allt arkivmaterial, vilket är ett uttryck för den grundläggande princip som Sveriges Radio anser bör gälla. Programbolagen ska själva förfoga över de medel som krävs för den löpande utvecklingen av verksamheten. De tekniska investeringar som återstår för att göra detta material tekniskt tillgängligt för allmänheten är begränsade. Den stora reservation som här måste göras är att Sveriges Radio ännu inte kan bedöma rättighetskostnaderna.

4.6.3 UR:s möjligheter att nå en bredare publik

Bedömning: *Samarbetet mellan programföretagen kring sändningstider för UR:s program har stor betydelse för att utbildnings- och folkbildningsutbudet ska nå en bredare publik.*

Sveriges Radio anser att det främsta sättet för UR att nå en bredare publik bör vara att öka tillgängligheten till programmen via webben.

Sveriges Radio instämmer inte i kommitténs konstaterande att det saknas faktainriktade kanaler på radiomarknaden. P1, med den starka ställning kanalen har hos publiken, är till stor del just en sådan kanal. Förutom att P1, vid sidan av P2, är den kanal som har störst andel publik med annan bakgrund än svensk är dessutom P1-lyssnarna den publik som är mest nöjd med sin kanals utbud. *Intressant, seriöst, fakta* och *kvalitet* är några av de ord som flest P1-lyssnare spontant använder för att beskriva utbudet. Allt enligt de årliga utvärderingar som görs.

Möjligheten för UR att nå en bredare publik handlar framför allt om att det ska vara enkelt att få tillgång till utbudet.

Kommittén säger också att UR:s utbud av faktrainriktade program mer eller mindre skulle sakna konkurrens och tillägger: ”Det borde därför finnas utrymme för ett ökat utbildnings- och folkbildningsutbud på radiosidan.” Sveriges Radios P1 är en mycket framgångsrik talkanal, såväl när det gäller räckvidd som kvalitet. Det finns få radiokanaler av motsvarande karaktär i Europa som når till närmelsevis lika höga lyssnarsiffror och som dessutom har samma stora bredd socialt, ekonomiskt och kulturellt som P1. Utbudet i P1 är inte minst uttryck för det folkbildningsideal som från första början har motiverat public service. Liknande material, om än inte i samma omfattning finns också i Sveriges Radios övriga kanaler. Det ”folkbildningsutbud på radiosidan” som kommittén efterlyser finns alltså i allra högsta grad hos Sveriges Radio.

4.6.4 Utbildningsprogram och allmänt bildanden program

Förslag: Den organiserade folkbildningen inkluderas i de utbildningsområden som UR:s programverksamhet ska riktas till. Begreppet folkbildningsprogram i sändningstillståndet ändras till allmänt bildanden program.

Bedömning: UR bör även fortsatt koncentrera sin programverksamhet till utbildningsområdet.

Sveriges Radio instämmer i allt väsentligt i det som sägs om UR:s uppdrag, dess tyngdpunkter och dess inriktning.

Sveriges Radio vill förtydliga att när folkbildningsuppdraget för UR:s del omformuleras är det viktigt att betona folkbildningsuppdraget för public service i stort. Det är viktigt för förståelsen av public services framväxt men ännu viktigare för att beskriva public services roll i dag. För Sveriges Radio är folkbildningen i bokstavig mening en mycket viktig aspekt på verksamheten. I Sveriges Radios beskrivning av det demokratiska uppdraget ligger både den granskande funktionen och kunskapsfunktionen.

4.7.5 Nya krav på utbudet på minoritetsspråk

Ett renodlat språkuppdrag

Förslag: Villkoren i sändningstillstånden om att programföretagen ska beakta språkliga och etniska minoriteters intressen renodlas till villkor om utbudet på de nationella minoritetsspråken, teckenspråk och andra minoritetsspråk.

Sveriges Radio har invändningar mot kommitténs förslag om renodling av uppdraget när det gäller språkliga och nationella minoriteter och menar att det är en olycklig insnävning av uppdraget.

Sveriges Radio har medvetet utvecklat språkuppdraget till att omfatta också nationella minoriteters kulturför och inkluderingsuppdraget. Att överge detta ser Sveriges Radio som en insnävning av uppdraget för nationella minoriteter.

Sveriges Radio har genomfört tämligen ingående undersökningar av lyssnarnas inställning när det gäller två av de nationella minoritetsspråken, samiska och finska. När frågor riktas till de svenskar

som tillhör den samiska minoriteten om innehållet i det samiska utbudet är svaret att det viktigaste är att göra program om den samiska befolkningen som är tillgängliga för andra så att de vinner insikt om samiska förhållanden. Detta gäller generellt för radio, tv och webbutbud. Näst viktigast anser man vara att samer finns med i programmen. Minst vikt tillmäts att programmen är textade på samiska eller att det över huvud taget talas samiska i programmen. Frågan har inte ställts om inställningen till att det enbart skulle talas samiska i programmen, mycket utifrån kunskapen att bland samer under 29 år är det 75 procent som inte talar eller förstår samiska.

När det gäller finska/tornedalsfinska beskriver närmare 30 procent av landets sverige-finska befolkning det som en fördel att SisuRadio sänder på både finska och svenska. Endast fem procent ser det som en nackdel. Merparten är indifferent. I denna grupp är det hälften som inte talar finska. Sveriges Radio har medvetet utvecklat språkuppsdraget till att omfatta också nationella minoriteters kultursfär och inkluderingsuppdraget. Att överge den utvecklingen skulle innebära en insnävning av uppdraget för nationella minoriteter. Det skulle göra det svårare att ta del av utbudet för yngre människor inom de nationella minoriteterna, i dag och för framtiden.

Utbudets omfattning

Förslag: Villkoren i sändningstillstånden preciseras så att det framgår att SR:s och SVT:s utbud på de nationella minoritetsspråken finska, samiska, meänkieli och romani chib samt SVT:s utbud på teckenspråk ska öka årligen under tillståndsperioden. UR:s utbud på ovan nämnda nationella minoritetsspråk samt teckenspråk ska öka under tillståndsperioden. Samtliga programföretag bör erbjuda något utbud på det nationella minoritetsspråket jiddisch och andra minoritetsspråk.

Sveriges Radio motsätter sig förslaget och anser att det inte är rimligt att öka utbudet årligen.

Sveriges Radio vill fortsatt utveckla verksamheten på minoritetsspråk, inte bara utifrån språkuppsdraget utan utifrån en helhetssyn som också innefattar nationella minoriteters kultursfär och ett inkluderande perspektiv.

Sveriges Radio har planer på att utveckla sitt utbud på minoritetsspråk och invandrarspråk. I flera av minoritetsspråken har Sveriges Radio i egen regi genomfört specialutbildningar för att över huvud taget kunna rekrytera redaktionell personal till sändningarna. En ökning av antalet sändningstimmar som inte beaktar bristen på kompetens slår tillbaka mot kvalitets- och utvecklingsambitioner. Det bör också understrykas att ett ökat antal sändningstimmar i sig är av marginell betydelse. Det viktiga är naturligtvis innehållet.

Sveriges Radios utbud på de nationella minoritetsspråken är mycket omfattande. Sveriges Radio sänder idag nära 54 000 timmar om året på nationella minoritetsspråk. Kommittén motiverar inte sitt förslag att likalydande krav ska riktas mot programbolagen oberoende av den omfattning verksamheten har idag.

Sveriges Radios uppdrag om utbud på minoritetsspråk är viktigt. Samtidigt begränsas möjligheterna att använda resurser på ett effektivt sätt genom att Sveriges Radio i praktiken binds till att prioritera utbudet i FM. Sveriges Radio har, helt i överensstämmelse med publikens önskemål, planer på att öka tillgänglighet för publiken i den här målgruppen genom riktade satsningar via webb och mobil.

I Sveriges Radios analys och erfarenhet av publikmönster i gruppen andra minoritetsspråk, som exempelvis arabiska, kurdiska, persiska och somaliska, ser SR International att radiolyssnande i FM minskar samtidigt som publiken på webben ökar.

SR Internationals andel av Sveriges Radios totala radiolyssnande är i dag 0,5 procent. Samtidigt har andelen på webben ökat till 2,5 procent.

Programföretagens ansvarsfördelning

Förslag: *Möjligheten till överenskommelse om ansvarsfördelningen för utbudet på nationella minoritetsspråk, teckenspråk och andra minoritetsspråk tas bort.*

Sveriges Radio motsätter sig detta förslag och anser att samarbete och ansvarsfördelning mellan bolagen ger goda förutsättningar för att utveckla utbudet.

Kommittén anför att samarbetet mellan bolagen hindrar utbudsutvecklingen. Sveriges Radio menar att samarbetet just på detta område i stället är ett sätt att använda public service-resurserna optimalt och vill betona fördelarna med att minoritetsspråkspubliken i dag nås av ett större programutbud totalt genom programbolagens olika format och distributionsformer.

Fördelarna med ett samarbete mellan bolagen blir i högsta grad tydlig för de ”små” minoritetsspråken mot bakgrund av bristen på redaktionellt utbildade inom de olika minoritetsgrupperna. Det visas tydligt i det redaktionella samarbetet i Kiruna mellan Sveriges Radio och Sveriges Television om utbudet på samiska.

4.8.3 Ett bredare speglingsuppdrag

Förslag: *Villkoret i sändningstillstånden att programutbudet ska spegla förhållanden i hela landet ändras så att det framgår att programutbudet ska spegla förhållanden i hela landet och den variation som finns i befolkningen. Verksamheten ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv.*

Bedömning: *SR och SVT bör även fortsatt ha ett villkor om en decentraliserad organisation.*

Sveriges Radio anser i princip att 55-procentsvillkoret bör tas bort men ställer sig avvisande till kommitténs förslag till nytt speglingsvillkor.

Sveriges Radio menar att det alltför öppet formulerade uppdraget att spegla mångfalden som föreslås i praktiken leder till att det blir Granskningsnämnden som kommer att precisera den faktiska innebörden i detta nya speglingsuppdrag.

Sveriges Radio instämmer i kommitténs bedömning när det gäller den decentraliserade organisationen.

Vid ett antal tillfällen har Sveriges Radio förordat att 55-procentsvillkoret tas bort. Sveriges Radio har ingen annan uppfattning idag. Samtidigt väcks frågan hur alternativet ska utformas. Hur undviks att ett

väl preciserat, om än fyrkantigt, villkor ersätts av mer ingripande granskningsbefogenheter hos Granskningsnämnden? Kommittén ger inget tillfredsställande svar på den frågan. Tvärtom illustrerar kommitténs resonemang vådan av att ersätta väl definierade krav, som i praktiken läggs fast av riksdagen, med mer obestämda krav som överlämnas åt en myndighet att konkret utforma. Det speglingskrav som ska ersätta 55-procentsvillkoret beskrivs av kommittén som att det inte bara ska handla om att skildra förhållandena i hela landet utan också ta sikte på ”den variation i form av mångfald av personlig och gruppmissig diversitet som finns i Sverige.” Formellt ska detta komma till uttryck genom att sändningstillståndet föreskriver att programutbudet ska ”spegla förhållandena i hela landet och den variation som finns i befolkningen.”

55-procentsvillkoret låter sig i stort sett direkt utvärderas. Men ”variation i form av mångfald av personlig och gruppmissig diversitet” låter sig inte direkt utvärderas. Någon måste ange vilka egenskaper det ska handla om och vilken grad av spegling som är godtagbar. Det är inte oproblematiskt att väl preciserade krav på programverksamheten ersätts av oklara och opreciserade formuleringar. I praktiken riskerar det bli Granskningsnämnden som i sina ställningstaganden till programbolagens redovisning bestämmer den faktiska innebörden av ett nytt speglingskrav.

Kommittén säger att programbolagen genom sitt programutbud har möjligheter att ”påverka attityder och skeenden i samhället”. Därför är det viktigt att ett ”jämfällhets- och mångfaldsperspektiv är en utgångspunkt i programverksamheten”. I sak har Sveriges Radio ingen annan uppfattning. Tvärtom stämmer detta mycket väl överens med den inriktning Sveriges Radio vill ge hela verksamheten.

Men en sak är programbolagens publicistiska ansvar och deras egen uttolkning av uppdraget utifrån sändningsvillkoren. En helt annan sak är vad programbolagen åläggs av statsmakterna. Den typ av ”värdegrund” för programverksamheten som kommittén här diskuterar regleras i dag i radio- och tv-lagen. Bestämmelserna gäller där lika för alla etermedier. Där anges de grundläggande värden som ska prägla alla tv- och radiosändningar: ”det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet”. Sändningstillstånden för public service innehåller inga ytterligare ”värdegrundade” bestämmelser eller villkor idag. Det skulle innebära en väsentlig förskjutning av public services roll om den skulle åläggas att förfäktas en annan särskild värdegrund jämfört med övriga etermedier. Sveriges Radio menar att kommittén förbiser detta i sitt resonemang.

Kap. 5 Att nå publiken

5.6.1 Tillgängliggörandet av företagens programutbud

Bedömning: Utöver de tillståndspliktiga sändningarna bör programföretagen själva bedöma var programutbudet ska tillgängliggöras baserat på publikens efterfrågan, publikens tillgång till olika distributionsformer och publikens tillgång till utrustning för att tillgodogöra sig utbudet.

Sveriges Radio instämmer i kommitténs bedömning att programbolagen själva ska bedöma på vilka plattformar – FM, webb och/eller mobil – programutbudet ska tillgängliggöras.

Sveriges Radio har fattat beslut om att aktivt dela radions program och nyheter genom en s.k. inbäddad spelare där vem som helst – dagstidningar, bloggar, privatpersoner – kan lägga upp Sveriges Radios utbud på sin webb.

För att understryka betydelsen av detta synsätt vill Sveriges Radio peka på den dynamik som för närvarande finns i den samlade medieutvecklingen. ”Medieinstitutioner” som har tagits för givna, inte minst enskilda dagstidningar, kan mycket väl försvinna eller helt ändra inriktning och roll i det tidsperspektiv som utredningsarbetet har omfattat. Vi är inne i en period som i allra högsta grad handlar om ”kreativ förstörelse”, för att använda ett etablerat ekonomiskt begrepp. Vi vet inte vad som kommer att slås ut. Vi vet inte vad som kommer i stället. Vi vet heller inte i vilken utsträckning det nya som växer fram kommer att fylla den publicistiska roll i demokratin som framförallt dagstidningen har gjort fram till nu. Det är också viktigt att påpeka att Sveriges Radio, genom att fritt göra sitt programinnehåll tillgängligt för andra medieföretag, kan mildra effekterna av den snabba omvandling som nu pågår.

En annan aspekt är betydelsen av att public service ges utrymme att, med sina särdrag, medverka i denna omvandling av mediestrukturen. De nu gjorda påpekandena har relevans för det betänkandet säger om programbolagens utrymme för att utveckla och komplettera den verksamhet som regleras i sändningstillstånden. Men de har också relevans för frågan om förhandsprövning.

När Sveriges Radio tidigare har kritiserat förhandsprövningen har det framför allt gjorts utifrån värnet av yttrandefrihet och den konstitutionella reglering som Sveriges Radio lyder under. Men kritiken handlar också om att public services utvecklingsfrihet riskerar att hindras genom förhandsprövningens administrativa begränsningar. Frågan om förhandsprövning kommenteras vidare under avsnitt 9.4.

5.6.4 Internet

Bedömning: Programföretagen bör tillhandahålla sina program och tjänster på internet i öppna lösningar utan annan kostnad utöver erlagd radio- och tv-avgift.

Sveriges Radio instämmer i kommitténs bedömning.

Det finns anledning att påpeka att all internetanvändning är förenad med någon form av ersättning till internetleverantören. Detta hindrar inte att inriktningen bör vara just den som kommittén anger, dvs.

att programbolagen bör sträva efter att tillhandahålla sina tjänster i öppna lösningar. Men det bör inte utesluta att innehållet *också* erbjuds i mer specialiserade lösningar. Om Sveriges Radios innehåll tillgängliggörs också på Facebook minskar ju inte detta tillgängligheten, tvärtom. Detsamma gäller när innehållet tillgängliggörs via Spotify och Wimp eller via Sveriges Radios inbäddningsbara spelare som var och en kan lägga på sin egen webbplats.

5.6.5 Särskilt om tv-sändningar

Bedömning: *Marknätet kommer även under nästa tillståndperiod utgöra en central tv-distributionsplattform för SVT och UR.*

SVT bör fortsatt ha rätt att sända fyra programtjänster i standardformat och två i hd-kvalitet.

Sveriges Radio delar SVT:s och UR:s bedömning och att programbolagen bör ha rätt att sända fyra programtjänster i både sd-format och hd-format.

5.7.3 Nya krav för tillgänglighetstjänster

Förslag: *SVT och UR ska, genom särskilt regeringsbeslut, för samtliga programtjänster som sänds i marknät och via satellit åläggas krav på omfattningen av tillgänglighetstjänster. Detta ska göras i form av kvoter. Kvoterna bör minst uppgå till de kvoter som Myndigheten för radio och tv ålagt TV4. Tillgänglighetstjänsterna ska hålla hög kvalitet och användbarheten av samtliga tillgänglighetstjänster bör utvecklas utifrån ett brukarperspektiv. Tjänsten talad textremsa bör ägnas särskild uppmärksamhet.*

SVT och UR ska inte ha något kostnadstak.

Möjligheten till ansvarsfördelning i fråga om program om och för personer med funktionsnedsättning programföretagen emellan tas bort.

Sveriges Radio väljer att inte yttra sig över SVT:s och UR:s tillgänglighetstjänster.

Kap. 7 Medelstilledningen till programföretagen

7.1.2 En ny modell för medelstilledning

Förslag: Riksdagen beslutar om medelstilledning för hela tillståndsperioden. De årliga besluten i samband med budgetpropositionen tas bort. Programföretagens årliga budgetunderlag tas bort och ersätts med fördjupade underlag inför ny tillståndsperiod. Anslagsvillkoren görs fleråriga.

Sveriges Radio delar den syn kommittén har på formerna för anslagstilledning.

Sveriges Radio förutsätter att ”fördjupade underlag inför ny tillståndsperiod” väsentligen handlar om nya uppdrag och utveckling av verksamheten.

Utredningen föreslår i sitt betänkande en helt ny modell för medelstilledning till programbolagen. Den ska vara flerårig. En särskild ram ska läggas fast för de tre olika programbolagen. I grunden ligger sedan en formel för en fast årlig uppräkningsformel. Det finns en särskild procedur för ställningstaganden till finansieringsbehovet vid större utvecklingsprojekt. Sådana ställningstaganden ska göras vid ingången till en ny tillståndsperiod. Kommittén säger också att det kan finnas skäl att göra särskilda överväganden när det gäller ”utvecklingen av olika kostnadslag och med hänsyn till karaktären på vissa delar av verksamheten” varpå man exemplifierar med Berwaldhallen där det inte finns samma möjligheter att rationalisera som i Sveriges Radios övriga verksamhet.

Sveriges Radio ställer sig, med undantag för formen för årlig uppräkningsformel (se kommentarer under avsnitt 7.2), positiv till den modell som kommittén beskriver. Den bör kunna bädda både för ökad rationalitet och förstärkt oberoende för programbolagen.

7.2 Programföretagens ekonomiska ramar

Förslag: Medelstilledningen till programföretagen räknas även fortsatt upp med 2 procent om året som ersättning för kostnadsökningar. Eventuell höjning av ett eller flera programföretags ekonomiska ram beslutas inför en ny tillståndsperiod.

Sveriges Radio instämmer, som framgår av avsnitt 7.1.2 ovan, i kommitténs förslag att den ekonomiska ramen beslutas inför tillståndsperioden.

Sveriges Radio delar däremot inte den syn kommittén har på uppräkningsformeln av medel för Sveriges Radios verksamhet. En långsiktig reglering av de ekonomiska förutsättningarna måste stå i rimlig överensstämmelse med den faktiska kostnadsutvecklingen. Utrymme måste också finnas för att ge reellt innehåll åt Sveriges Radios utvecklingsfrihet.

Om en tvåprocentig uppräkningsformel för Sveriges Radios del innebär att kvaliteten i dagens verksamhet kan bibehållas eller om de gångna årens verksamhetsutveckling måste avlösas av avveckling av verksamhet och neddragning av personal beror helt och hållet på hur lönekostnaderna i Sverige utvecklas. Ökar de årliga lönekostnaderna med 4 procent räcker inte pengarna. Ökar dessa kostnader med 2 procent räcker pengarna. Men det förutsätter då att Sveriges Radio genom omprioriteringar och

rationalisering på egen hand skapar utrymme för den egna utvecklingen. Sveriges Radio har tidigare gjort en rent teoretisk beräkning, som har utgått ifrån de genomsnittliga löneökningarna tidigare under 2000-talet. Då skulle en årlig uppräknings av tilldelningen på 2 procent fram till 2019 leda till att Sveriges Radio tappas motsvarande 200 heltidstjänster. Men ökar lönekostnaderna i stället med 2 procent i genomsnitt under den kommande tillståndsperioden klarar Sveriges Radio den nuvarande verksamheten.

Sveriges Radio har inte hävdat, och hävdar ej heller nu, att verksamheten inte ska möta några krav på effektivisering och ökad produktivitet. De facto har Sveriges Radio kunnat öka effektivitet och produktivitet tidigare. En slående belysning av resursutvecklingen i public service ger dock jämförelsen med annan kvalificerad tjänsteproduktion i Sverige. Under de senaste 20 åren har antalet anställda i Sveriges Radio och SVT minskat med en tredjedel, från 6 000 till 4 000. Under samma period har antalet läkare i svensk sjukvård ökat från 23 000 till 32 000, antalet lärare ökat från 127 000 till 158 000 och antalet poliser ökat från 17 000 till 20 000. Trots neddragningarna har Sveriges Radio ökat produktionen, bland annat genom att utveckla hela webb- och mobilverksamheten och digitalisera arkivet, som beskrivits i avsnitt 4.5.6.

Kombinationen av ett betydande s.k. produktivitetsavdrag och ett omfattande eget utvecklingsansvar innebär att Sveriges Radio träffas av ett dubbelt avdrag. Betydligt färre medarbetare ska göra allt det som görs nu, därtill det nya som initieras inom bolaget och det som ytterligare åläggs bolaget av statsmakterna. Under innevarande tillståndsperiod har Sveriges Radio kunnat satsa på att utveckla verksamheten. En av huvudförklaringarna till detta är att uppräknings av medelstilldelningen har stått i rimlig samklang med de faktiska kostnadsökningarna. Till satsningarna hör allt från en omfattande kultursatsning till ett utbyggt nät av utrikeskorrespondenter, bl.a. med tre särskilda ämneskorrespondenter. Till de mindre synliga, men likväl mycket viktiga, satsningarna har hört att mer aktivt arbeta med publicistiskt stöd till bland annat externa produktioner. På så sätt har kvaliteten kunnat höjas i Sveriges Radios samlade utbud. Med kommitténs förslag om tilldelning av resurser till Sveriges Radio kan dagens verksamhetsnivå inte upprätthållas under nästa tillståndsperiod. Utan en långsiktig och tillräcklig finansiering måste delar av Sveriges Radios tidigare beskrivna publicistiska satsningar avvecklas.

Ett andra frågetecken när det gäller kommitténs förslag till tilldelning av medel är att den föreslagna nya processen, som Sveriges Radio i princip tycker är bra, inte kommer att kunna fungera fullt ut inför kommande tillståndsperiod. Det är helt enkelt för kort om tid för förberedelse.

En speciell fråga i sammanhanget rör Berwaldhallen. Kommittén diskuterar den särskilt. Där säger kommittén att det råder så speciella förhållanden att det är motiverat med extra pengar.

Förhållandet mellan Berwaldhallen och radioverksamheten är speciellt och kan bli problematiskt. Radiosymfonikernas och radiokörens verksamhet består av två delar: man ger konserter och konserterna sänds i radio. Det som är ren konserthusverksamhet står för huvuddelen av de totala kostnaderna medan utsändningarna av konserterna i radio endast står för en ringa del av kostnaderna..

Under den gångna tillståndsperioden har Sveriges Radio fått 5 miljoner kronor extra årligen för att inte behöva skära ned på orkestern och kören. Låt oss för resonemangets skull säga att Sveriges Radio tappas reala resurser motsvarande 5 procent under den kommande tillståndsperioden. Radioorkestern har idag strax över hundra orkestermedlemmar. En femprocentig besparing medför att Sveriges Radio skulle behöva spara bort 5 symfoniker. Om Sveriges Radio inom ramen för den egna ekonomin vill

avlasta orkestern sparbetinget måste ytterligare besparingar ske någon annanstans i verksamheten. En av de få stora enheterna inom Sveriges Radio är Ekoredaktionen med ca 160 medarbetare. Det är inte alldeles lätt att motivera extra neddragningar på Sveriges Radios nyhetsverksamhet för att freda orkestern och kören. Med en antagen real neddragning på 5 procent har Ekoredaktionen redan fått dra ned med 7–8 medarbetare för att klara sitt eget sparbeting.

Visst måste Sveriges Radio i en neddragningsituation förmå ställa olika verksamheter mot varandra. Men det är svårt att avväga journalistik mot konserter.

Berwaldhallen är speciell. Man kan säga att det är fråga om både public service och kulturpolitik. Såväl orkestern som kören har sin mycket speciella historia. De är båda de främsta i sin respektive genre, inte bara i Sverige utan i Europa och världen. Det finns överhuvudtaget ingen annan verksamhet i public service som till sin art på motsvarande sätt skiljer ut sig från verksamheten i övrigt.

Sveriges Radio instämmer i kritiken mot riktade bidrag. Det är inte önskvärt med specialdestinerade bidrag från Rundradiokontot. Likväl: om statsmakterna vill freda verksamheten i Berwaldhallen som kulturinstitution, för vilket det finns starka kulturpolitiska skäl, bör särskilda medel anvisas för att just åstadkomma detta.

Kommittén säger mycket tydligt att man genom sitt tvåprocentsförslag vill åstadkomma långsiktiga och tydliga spelregler, däri inbegripet stabila finansiella förutsättningar. Denna strävan hälsar Sveriges Radio naturligtvis med tillfredsställelse. Problemet är att det rent definitionsmässigt inte råder långsiktighet, tydlighet och stabilitet när tilldelning av resurser bestäms i kronor. Det gäller naturligtvis även när det första årets tilldelning räknas upp med 2 procent. Ingen vet i dag hur de svenska lönekostnaderna kommer att utvecklas.

I Sveriges Radios avsiktsförklaring 2011 föreslogs att tilldelningen av medel skulle kopplas till kostnadsutvecklingen. Den närmare utformningen av en sådan koppling beskrevs inte. Men det är rimligt att överväga en sådan koppling i en verksamhet där man binder anslagen för sex eller eventuellt åtta år framåt. För all annan kollektivt finansierad verksamhet bestäms anslagen årligen. Med en lång tillståndsperiod kan halvtidsavstämningen få stor betydelse när det gäller just ekonomin. Men den bör då i allt väsentligt inriktas mot att pröva om medelstilldelningen står i rimlig överensstämmelse med den faktiska kostnadsutvecklingen och om den ger det utvecklingsutrymme som är förutsättningen för ett starkt redaktionellt oberoende.

Det är numera etablerad ekonomisk teori att det finns avgörande skillnader när det gäller produktivitet mellan olika samhällsområden. I den teoretiska debatten skiljer man generellt mellan varor och tjänster. Varuproduktion kan rationaliseras, inte minst genom att ersätta mänsklig arbetskraft med maskiner. Tjänsteproduktion kan inte rationaliseras på motsvarande sätt.

I sitt betänkande tar kommittén viss hänsyn till detta. Tilldelningen av medel till programbolagen räknas årligen upp med två procent. Det är något mer än vad anslagen till statliga myndigheter, dvs. annan inhemsk tjänsteproduktion, har ökat med under 2000-talet. Men det är bara i en tänkt verklighet som ekonomin endast innehåller två sektorer. I verkligheten är det mycket stor skillnad mellan olika tjänsteföretag. Förhållandena skiljer sig till och med åt mellan två så näraliggande verksamheter som public service-tv och public service-radio. Radio kan, till skillnad från tv, inte samverka över land- och språkgränser. Sveriges Radio kan, med undantag för ett gemensamt europeiskt utbud av klassisk musik, inte samproducera med andra länder eller köpa in program från andra länder. Jämförelsen med

statlig verksamhet tar inte heller hänsyn till den fundamentala skillnaden som betingas av att public service har ansvaret för sin egen utveckling. Det har inte myndigheterna. De ska göra det som bestäms av regering och riksdag, inte vad de bestämmer själva.

7.3 Samarbetet mellan programföretagen

Bedömning: *Under den förutsättning som vi tolkar in i direktiven, nämligen att utgångspunkten även under kommande tillståndsperiod är att public service utövas av tre separata programföretag, menar vi att det inte framstår som lämpligt att staten förändrar företagets roll och uppdrag vad gäller samarbetet mellan företagen.*

Sveriges Radio instämmer i kommitténs bedömning att utgångspunkten för kommande tillståndsperiod är tre separata bolag.

Sveriges Radio instämmer likaså i kommitténs bedömning att inte förändra förutsättningarna för de tre programbolagens samarbete.

Kap. 8 Mångfald i programproduktionen

8.6.1 Programföretagens beställarroll

Bedömning: Programföretagen har vidtagit åtgärder för att säkerställa att deras organisationer för inköp och beställning av extern produktion präglas av tydlighet. Detta arbete bör fortsätta och göras i dialog med de externa produktionsbolagen.

Sveriges Radio instämmer i kommitténs bedömning om att fortsatt utveckla dialogen med de externa bolagen för att skapa goda förutsättningar för samspelet mellan Sveriges Radio och dessa bolag.

Kommittén ger ett tydligt erkännande av programbolagens ansträngningar att skapa tydlighet i förhållandet till externa produktionsbolag. Samtidigt säger kommittén att Sveriges Radios organisation bör utvecklas i dialog med de externa bolagen. Enligt Sveriges Radio kan detta dock inte gälla företagets *inre* organisation.

Detta ska dock inte hindra Sveriges Radio från att ha en fortsatt dialog med externa produktionsbolag och göra vad som göras kan för att skapa goda förutsättningar för samspelet mellan Sveriges Radio och de bolag som producerar program för Sveriges Radios räkning.

8.6.2 Omfattningen av externa produktioner, m.m.

Förslag: Skyldigheten för SR och UR att i budgetunderlaget redovisa hur mycket företagen avser att lägga på extern radioproduktion kommande år tas bort.

Bedömning: Programföretagen bör själva avgöra omfattningen av och fördelningen mellan intern och extern produktion.

Sveriges Radio välkomnar kommitténs förslag att företaget inte är skyldigt att ange hur mycket som avses att läggas ut för extern produktion.

Sveriges Radio instämmer också i bedömningen att företaget självt bör avgöra omfattningen av extern produktion och därmed fördelningen mellan vad som produceras externt och internt.

De externa produktionsbolagen bidrar till att vitalisera och utveckla utbudet i Sveriges Radio. Det är därför angeläget för Sveriges Radio att kontinuerligt ha en dialog med de externa bolagen både om förväntningar på programutveckling och om nivån på den externa produktionen. Däremot är det viktigt att det är Sveriges Radio som avgör fördelningen mellan intern och extern produktion.

De besked som ska lämnas enligt nu gällande anslagsvillkor riskerar att inte alls ge den eftersträlvade förutsägbarheten och tryggheten i produktionsförutsättningar för de externa producenterna. Sveriges Radio har verksamhet över hela landet och med en mycket stor genrebredd. En sammanfattande siffra blir med nödvändighet en grov uppskattning och säger egentligen inte någonting om vad som kommer att ske med en enskild programkategori.

8.6.3 Ingen ytterligare reglering gällande rättigheter

Bedömning: Ingen ytterligare reglering gällande rättigheter bör införas avseende utläggningar på externa producenter. Regeringen bör vid den halvtidsöversyn som föreslås i kapitel 4 göra en utvärdering av hur SVT:s normalvillkor har påverkat de externa producenterna.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning att ingen ytterligare reglering gällande rättigheter bör införas avseende utläggningar på externa producenter.

Sveriges Radio anser att halvtidsöversynen bör begränsas till frågan huruvida finansieringen är tillräcklig i förhållande till uppdraget och den faktiska kostnadsutvecklingen (se avsnitt 4.1.5).

8.6.4 Definitioner av olika begrepp

Bedömning: För att öka transparensen och jämförbarheten mellan programföretagen bör SR och UR redovisa posten produktionsutläggningar på samma sätt som SVT.

Sveriges Radio gör ingen annan bedömning än kommittén när det gäller önskvärldheten av att redovisningen av produktionsutläggningar är så enhetlig som möjligt mellan de tre programbolagen, men konstaterar att skillnaden mellan radio- och tv-produktion gör att det inte är möjligt för Sveriges Radio att redovisa produktionsutläggningar på samma sätt som SVT.

Radioproduktion och tv-produktion är två skilda verksamheter. Försök med att likforma de begrepp som används i redovisningen har hittills inte gynnat transparensen, inte om man med kravet på transparens uttrycker en strävan att göra redovisningen mer överskådlig och begriplig. Eftersom strukturen på radio- och tv-produktion skiljer sig väsentligt åt, ser utläggen på externa producenter olika ut. Därmed ser också redovisningarna med nödvändighet olika ut. Detta innebär att det inte finns grundläggande förutsättningar att överföra ett av programbolagens redovisningssystem, i det här fallet SVT:s, till Sveriges Radio.

8.7.2 En modifiering av ESV:s förslag till momskompensationsmodell

Förslag: En del av avgiftsmedlen placeras på ett särskilt momskompensationskonto utan kredit i Riksgäldskontoret. Programföretagen rekvirerar ingående moms från kontot. Outnyttjade medel får användas kommande år. Kammarkollegiet ansvarar för förvaltningen av kontot och utbetalningarna till programföretagen.

Sveriges Radio ställer sig i princip positivt till en lösning av momsfrågan.

Sveriges Radio ifrågasätter om det är rimligt att snabbt genomföra den föreslagna momsregleringen, bl.a. mot bakgrund av den osäkerhet som råder om den framtida finansieringsmodellen. Osäkerhet råder också om hur stort momskompensationskontot bör vara och på vilket sätt de ”ytterligare medel” som ska tillföras kontot ska finansieras.

Den momsreglering kommittén föreslår innebär att extern produktion inte längre diskrimineras skattemässigt. Enligt förslaget ska en del av Sveriges Radios avgiftsmedel placeras på ett särskilt momskompensationskonto. För Sveriges Radios del har momskostnaderna under 2010 och 2011 uppgått till 163 respektive 175 mnkr. Avsikten är att snittet av ”några års” momskostnader ska placeras på det ovannämnda kontot. Utöver detta belopp förstärks kompensationskontot med ytterligare 50 mnkr vilket motsvarar ökade inköp och programutläggningar uppgående till ca 250 mnkr. Finansieringen och hanteringen är inte alldeles klar eftersom det ursprungliga förslaget byggde på kommitténs förslag om en ny finansieringsmodell och en roll för Kammarkollegiet. De tal som anges ovan avser Sveriges Radios bedömda potential för ökade inköp och utläggningar på längre sikt. Detta belopp innefattar inte tillkommande kostnader vid utbyggnad av en digital distribution. Hänsyn måste också tas till eventuella förändringar av den gemensamma verksamheten i Sveriges Radios Förvaltnings AB (SRF). Denna senare faktor kan ännu inte bedömas.

Sveriges Radio ställer sig i princip positivt till en lösning av momsfrågan. Det förslag kommittén har utformat är en omarbetning av en av de modeller som Ekonomistyrningsverket tidigare utvecklat. Det är inte helt klart vilka konsekvenser ett införande av momssystemet skulle få för möjligheterna att utveckla befintlig eller införa en ny finansieringsmodell.

Det bör dessutom påpekas att momshaneringen kräver tämligen genomgripande förändringar av budgetering och redovisning i Sveriges Radio. För detta krävs dels resurser, dels en omställningstid efter det att riksdagen har fattat sitt beslut och regeringen beslutat om anslagsvillkor för Sveriges Radio.

Kap. 9 Regleringen av programföretagens verksamhet

9.2.4 Regleringsformens ändamålsenlighet

Bedömning: Den nuvarande regleringsformen kan inte anses ändamålsenlig. Regleringen i sändningstillstånden omfattar formellt inte all verksamhet. Den oreglerade verksamheten kan förutses öka i omfattning. Programföretagen kan inte tillgodoräkna sig verksamhet på internet för uppfyllandet av villkoren i sändningstillstånden. En uppföljning, som motsvarar den som görs av sändningsverksamheten i marknätet, kan inte heller göras av denna verksamhet. Yttrandefrihetsgrundlagen, bl.a. bestämmelsen om redaktionellt oberoende, hindrar en alltför detaljerad reglering i anslagsvillkoren.

Sveriges Radio anser att det i och för sig från rent principiella utgångspunkter vore tilltalande med en samlad reglering av public services verksamhet, men ser i praktiken inte några större behov av förändringar av regleringsformen

Sveriges Radio vill ha möjlighet att få sitt utbud på webben beaktat vid Granskningsnämndens utvärdering av verksamheten.

Som kommittén beskriver råder stora regleringsskillnader mellan trådbundna respektive icke trådbundna sändningar. Medan etersändningar får regleras genom lag och förenas med föreskrifter om tillstånd och villkor för sändning gäller emellertid, med ett par särskilt angivna undantag, en oinskränkt etableringsfrihet för trådbundna sändningar. Det leder till att den verksamhet som public service-bolagen bedriver i marknätet kan regleras genom bestämmelser i radio- och tv-lagen och villkor i sändningstillstånden, medan den verksamhet som programbolagen bedriver på andra plattformar inte omfattas av motsvarande reglering.

Kommittén gör bedömningen att den nuvarande regleringsformen inte kan anses ändamålsenlig mot bakgrund av att sändningstillstånden endast omfattar en del av programbolagens verksamhet och att den oreglerade verksamheten kan förutses öka i omfattning. Sveriges Radio kan härvidlag på ett principiellt plan dela utredningens ställningstagande. Kommittén beskriver emellertid inte i sak behovet av reglering. Sveriges Radio å sin sida ifrågasätter om det praktiska behovet motiverar en sådan reglering av en verksamhet som just har karaktäriserats av att vara fri och oreglerad.

Sveriges Radios verksamhet på nätet och därigenom på nya plattformar är en självklar del av public service-utbudet till publiken. Utbudet är, och ska vara, kopplat till utbudet i det marksända nätet och detta är reglerat. Med den grundläggande syn som kommittén har på uppdraget till programbolagen borde noga taget regleringen av verksamheten på nätet vara överflödig. Den är ytterst ett utflöde av den verksamhet som regleras i sändningstillstånden. Härtill kommer att Sveriges Radio genom interna riktlinjer påtar sig att följa de bestämmelser som finns i sändningstillståndet även på webben.

Härigenom menar Sveriges Radio att den del av programbolagets verksamhet som inte omfattas av sändningstillståndet ändå indirekt träffas av motsvarande reglering och att, som kommittén anför, Granskningsnämndens möjligheter att granska programbolagens verksamhet på webben är begränsade av den konstitutionella regleringen. Av detta följer att programbolagen hittills inte fått tillgodoräkna sig verksamhet på webben vid prövningen av om de har uppfyllt uppdragen.

Sveriges Radio delar kommitténs syn på de konstitutionella förutsättningarna för reglering av verksamheten så som de kommer till uttryck i detta avsnitt. Samtidigt finns det enligt Sveriges Radios uppfattning ingenting som hindrar beslutsfattarna från att öppna en möjlighet för programbolagen att i praktiken få tillgodoräkna sig det som görs tillgängligt i webb och på mobil. Det är detta som vi ovan refererade till som en ”relativ” aspekt på det uppdrag som formuleras i sändningstillståndet. Detta skulle kunna göras så att möjligheten öppnas för Granskningsnämnden att beakta vad programbolagen själva anför om vad man på annat sätt/på andra plattformar låtit publiken ta del av. Rent tekniskt kan stöd för detta ges i ingressen till sändningstillståndet. Det skulle till och med kunna ifrågasättas om inte det nuvarande formuleringen om att det är ”särskilt viktigt” att programbolagen slår vakt om ”programområden som är betydelsefulla för allmänintresset” ger ett sådant stöd, inte minst mot bakgrund av vad som sades i propositionen 2009 (prop. 2008/09:195 s. 34). Om Sveriges Radio exempelvis erbjuder ett högkvalitativt innehåll på invandrarspråk eller för en tonårspublik via nätet, ett innehåll som därtill är tillgängligt i den form och vid den tidpunkt som passar lyssnarna bäst, är det svårt att förstå att detta måste sakna betydelse för bedömningen av vad Sveriges Radio ska göra i marksänd radio. Det innebär inte att Granskningsnämnden granskar verksamheten på nätet i sig utan förstår den avvägning Sveriges Radio gjort i utbudet mellan vad som sänds i FM och vad som läggs på webben.

9.2.5 Självreglering

Bedömning: *Ett effektivt system för självreglering inom radio- och tv-området skulle inte tillgodose de behov av reglering som finns beträffande verksamheten i SVT, SR och UR.*

Sveriges Radio instämmer i kommitténs bedömning och betonar att en eventuell partiell självreglering är en fråga för branschen.

Kommittén behandlar översiktligt frågan om självreglering. Kommittén avvisar tanken på att självreglering helt skulle kunna ersätta dagens reglering. Sveriges Radio delar denna uppfattning. Samtidigt anför kommittén att en självreglering av verksamheten på nätet för public service i vissa delar skulle kunna tillgodose ett regleringsbehov som inte kan tillgodoses inom ramen för den nu gällande lagstiftningen. Om public service skulle utveckla ett sådant system för självreglering av verksamhet på webben skulle emellertid problem med ”dubbelprövning” omedelbart aktualiseras eftersom programmen finns tillgängliga både på webben och i FM. Ett och samma program skulle därmed kunna prövas av två olika instanser, av Granskningsnämnden respektive självprövningsorganet, och dessutom utifrån två olika regelsystem, radio- och tv-lagen respektive de medieetiska reglerna. Anmälare skulle kunna välja prövningsordning beroende på om han eller hon anmälde marksändningen eller det som funnits tillgängligt på nätet. Anmälaren skulle också kunna anmäla till både Granskningsnämnden och självprövningsorganet och på så sätt få samma sak prövad i två olika instanser och med olika regelsystem.

Sveriges Radio vill framhålla att frågor om eventuell självreglering bör vara just det och att det enligt bolagets mening inte är en fråga för lagstiftaren. Sveriges Radio kan dock nämna att bolaget, liksom även SVT och UR, är medlem i den nybildade organisationen Utgivarna. Organisationen har bildats för att publicistiskt drivna medier/medieföretag ska kunna samverka i frågor som rör yttrandefrihet och publicistik. En av frågorna som finns på organisationens agenda är om det är möjligt och önskvärt att åstadkomma en gemensam form för prövning av medieetiska frågor. Vilket ställningstagande som kommer att göras i den frågan är ännu inte klart.

9.3 En samlad reglering av hela verksamheten

Förslag: *Ändringar av yttrandefrihetsgrundlagen bör utredas i syfte att möjliggöra en samlad reglering i lag av hela verksamheten radio och tv i allmänhetens tjänst.*

Sveriges Radio delar inte uppfattningen att tiden är mogen för en ny utredning av yttrandefrihetsgrundlagen, inte minst mot bakgrund av att Yttrandefrihetskommittén nyss avslutat sitt arbete.

Som ovan anförts delar Sveriges Radio i och för sig från principiella utgångspunkter uppfattningen att en samlad reglering skulle tydliggöra public service-bolagens uppdrag. Därutöver skulle den syn på regleringsmöjligheter i samband med medelstilldelning som Sveriges Radio menar att regeringen, genom kravet på förhandsprövning, har gett uttryck för (se avsnitt 9.4) kunna tala för en översyn av reglerna i yttrandefrihetsgrundlagen. Detta för att se till att regleringsmöjligheterna av den programrelaterade verksamheten inte sträcker sig längre än vad som i dag medges för sändning.

Kommittén undviker emellertid i allt väsentligt att beskriva baksidan av en samlad reglering av public services verksamhet. Regleringsgraden och myndighetskontrollen skulle öka på ett område som omfattas av ett starkt grundlagsskydd. Varje inskränkning av grundlagsskyddet för yttrandefriheten väcker betänkligheter och måste noggrant övervägas. En sådan översyn aktualiserar en rad mycket ömtåliga och svårbedömbara frågor relaterade till friheten på internet. Sveriges Radio har svårt att se att en översyn skulle kunna begränsas till att bara avse public service. I praktiken kan en sådan översyn inte ske utan att ställning också tas till frågor med bäring på regleringen av yttrandefriheten på nätet över huvud taget. Sveriges Radio avstyrker därför kommitténs förslag om en grundlagsutredning.

9.4 Försöksverksamheten begränsas

Förslag: *Vad som avses med försöksverksamhet tydliggörs i anslagsvillkoren. Anmälan till förhandsprövning ska inte göras beträffande verksamhet som pågår i högst 12 månader, om tjänsten är begränsad geografiskt eller i fråga om publik eller om avsikten med tjänsten är att få erfarenheter av och kunskap om en ny teknik eller innovativ tjänst.*

Sveriges Radio har invändningar mot att förhandsprövningen regleras i anslagsvillkoren och motsätter sig därutöver utredningens förslag att precisera längden på försöksverksamhet som inte ska behöva anmälas för förhandsprövning.

Efter att Sveriges Radio ifrågasatt införandet av kravet på förhandsprövning blev frågan föremål för konstitutionsutskottets (KU) prövning (bet. 2010/11:KU20). KU konstaterade bl.a. att det inte är helt klart vilka slags villkor som kan ställas i anslagsvillkoren. I fråga om förhandsprövningen kunde utskottet konstatera att det var fråga om ett villkor av en annan karaktär än vad som synes ha varit avsatt i förarbetena till den tidigare radio- och tv-lagen. Det kunde enligt utskottet ifrågasättas om det aktuella villkoret var av sådant slag att det var förenligt med public service-bolagens oberoende ställning.

Sveriges Radio anser, i likhet med konstitutionsutskottet, att förhandsprövningen är en typ av villkor som anslagsvillkoren inte har varit avsedda att användas för. Sveriges Radio är av den uppfattningen, nu som tidigare, att villkoret inte borde kunna ställas. Det är enligt Sveriges Radios mening tydligt att förhandsprövningen tar sikte på programinnehållet och att krav på en myndighets granskning och tillstånd därmed kommer i konflikt med de principer i yttrandefrihetsgrundlagen som bär upp den redaktionella friheten.

Sveriges Radio vill därutöver framhålla dels att förhandsprövningen utgör ett villkor för sändningar i marknätet som ställs upp utan stöd i lag, dels att den i yttrandefrihetsgrundlagen garanterade etableringsfriheten över huvud taget hindrar att villkor ställs upp för webbaserade tjänster. Inget av dessa förhållanden har belysts av kommittén, vare sig i samband med dess förespråkande av förhandsprövningen eller i samband med beskrivningen av de begränsade möjligheter till reglering av verksamhet på internet som grundlagsregleringen medger. Kommittén har inte utfört den analys av hur förhandsprövningen förhåller sig till yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser som den tidigare refererade behandlingen i konstitutionsutskottet motiverar.

Sveriges Radio har uppfattat kravet på förhandsprövning i anslagsvillkoren som uttryck för att regering och riksdag anser att det är möjligt att, vid sidan av den regleringsordning som emanerar från yttrandefrihetsgrundlagen, i samband med medelstilldelningen styra den programrelaterade verksamheten. Innebörden av ett sådant ställningstagande är en mycket stor urholkning av yttrandefrihetsskyddet för public service. Den grundläggande tanken med regleringen av radio och tv har varit att styrningen av verksamheten och de begränsningar av yttrandefriheten som följer av en reglering ska ha stöd i grundlag och lag. Om anslagsvillkoren används för att påverka programverksamheten medför det ett kringgående av det konstitutionella skyddet för yttrandefriheten. En sådan utveckling skulle i sig vara skäl för att överväga om styrningen via anslagsvillkoren åtminstone kunde begränsas till det som får styras med sändningsvillkor för sändning i marknätet.

För det fall förhandsprövningen ändå blir kvar, trots den kritik som riktas mot villkoret, motsätter sig Sveriges Radio att reglerna kring försöksverksamheten utökas. Den föreslagna tidsfristen kommer enligt Sveriges Radios bedömning inte att leda till den ökade tydlighet som eftersträvas. Många gånger handlar det om små försök som utvecklas över tid. Det kommer alltså vara svårt att avgöra från vilken tid en fast tidsfrist ska räknas.

9.5.5 En tydligare reglering

Förslag: Vad som avses med sidoverksamheter beskrivs övergripande i anslagsvillkoren för SR, SVT och UR som exploateringen av vissa rättigheter knutna till programinnehåll och utsändning, uthyrning av studior, produktionsteknik, personal, kostymer och rekvisita samt försäljning av produkter för marknadsföring av enskilda radio- och tv-program eller sändningsverksamheten. För SVT läggs därutöver till försäljning av abonnemang för mottagning av kanalen SVT World utanför Finland.

Sveriges Radio delar kommitténs förslag om att sidoverksamheten ska bära sina egna kostnader och bedrivs konkurrensneutralt.

Sveriges Radio delar inte förslaget att sidoverksamheten ska beskrivas i anslagsvillkoren med exempel, som tenderar att bli mycket detaljerade.

9.6 Förvaltningsstiftelsen

9.6.5 En oförändrad roll, m.m.

Sveriges Radio väljer att avstå från att yttra sig när det gäller förslag rörande företagets ägare.

Kap. 10 Programföretagens redovisning och oberoende från kommersiella aktörer

10.1.2 Public service-redovisningar

***Förslag:** För ökad granskningsbarhet av public service-redovisningarna åläggs programföretagen att i samverkan åstadkomma en så långt möjligt gemensam redovisningsform samt att definiera och operationalisera centrala begrepp i sändningstillstånd och anslagsvillkor. En uppföljning av resultatet av arbetet bör ske vid den översyn som föreslås efter halva tillståndsperioden.*

Sveriges Radio bejakar förväntningarna på transparens.

Sveriges Radio instämmer däremot inte i förslaget om kravet att gemensamt åstadkomma en så långt möjligt gemensam redovisningsform för de tre programbolagen. Kommittén har inte beaktat de stora skillnaderna mellan radio- och tv-produktion. Erfarenheten hittills visar att måtten tenderar bli så övergripande att de inte ger någon relevant information.

Sveriges Radio anser att detaljerad efterhandskontroll riskerar att leda till indirekt styrning på ett sätt som minskar oberoendet.

Sveriges Radio anser dessutom att halvtidsöversynen ska begränsas till att vara en ekonomisk avstämning kopplad till kostnadsutveckling och eventuella nya utvecklingsuppdrag. Se 4.1.5.

Förväntningarna på öppenhet ligger i linje med Sveriges Radios övergripande ambition med en verksamhet som präglas av trovärdighet och legitimitet. Uppdragsgivarna, dvs. ytterst all publik, ska ha möjlighet att ta ställning till om Sveriges Radio lever upp till de krav som ställs i sändningstillståndet och om resurserna används på ett ändamålsenligt sätt.

Kommittén ansluter i sitt resonemang till det som har varit en dominerande trend när det gäller styrning av statlig verksamhet: mål och uppdrag följt av redovisning och uppföljning. Utredningen problematiserar inte frågan och diskuterar inte alls att mål- och resultatstyrning är just en form av styrning. Resultatredovisning handlar inte bara om transparens. I myndighetsstyrningen handlar det tvärtom främst om en form för styrning.

Två genomgående teman i betänkandet är kravet på ökad öppenhet och större fokus på uppföljning av om programbolagen uppfyller uppdraget.

Den kritik som framförs gäller svårigheter att granska programbolagens verksamhet. De omdömen som ges, framförallt om public service-redovisningen, är att det saknas systematik och överskådlighet, att informationen är svårtillgänglig och att jämförelser över tid och mellan programbolagen inte kan göras, bland annat därför att det saknas gemensamma definitioner av begrepp. I den årliga Public service-redovisningen beskrivs det gångna årets verksamhet, både i text och siffror, i tabeller och grafer. Det är ett omfattande och komplext dokument som säkert kan utvecklas för att bli mer lättillgängligt. Sveriges Radio vill samtidigt beskriva både bredden och djupet i den

omfattande verksamheten och det leder i sig till att redovisningen blir omfattande.

För att kunna följa upp Sveriges Radios journalistik och kulturutbud krävs inte bara kvantitativa mått, som till exempel timmar och kostnader, utan också några slags kvalitativa mått. I sändningstillståndet formuleras krav på att programbolagen ska ”ge medborgare den information som krävs för att de ska kunna ta ställning i samhälls- och kulturfrågor”. Detta kräver helt andra former av mätmetoder och variabler, till exempel publikens upplevelser, attityder och insikter. Det gäller dessutom att måtten är relevanta. Det finns en uppenbar risk med för stark fokusering på mätbarhet i siffror. Man mäter då det som går att mäta och inte allt det som är relevant att beakta. Sveriges Radio har i avsnitt 4.1.4 kommenterat de mätproblem som finns.

En annan risk med alltför stort fokus på uppföljning genom mätning är att programbolagen tvingas lägga mer och mer resurser, både på uppföljningen i sig och på att utveckla metoder och uppföljningsverktyg. Myndigheten för kulturanalys publicerade i september 2012 rapporten ”Att utveckla indikatorer för utvärdering av kulturpolitik”. I rapporten konstateras att kontinuerlig uppföljning av värden som inte är enkelt kvantifierbara är förknippat med årliga kostnader i miljonklassen. Därtill kommer initiala kostnader för att utveckla och förankra system.

Med detta är inte sagt att transparens inte är eftersträvarvärd. Däremot bör ansvaret för och utformningen av en öppen och begriplig redovisning av verksamheten och dess kostnader läggas på respektive programbolag. De medel som ställs till Sveriges Radios förfoganden bör så långt det över huvud taget är möjligt användas för att producera och distribuera program, inte för att bygga ut administrativa kontrollsystem.

10.1.4 Andra intäkter än avgiftsmedel

Förslag: Redovisningskraven i anslagsvillkoren förtydligas vad beträffar uppgifter om intäkter vid sidan av avgiftsmedel.

Sveriges Radio har inga invändningar mot ökad tydlighet i redovisningen av ”övriga intäkter”.

Programföretagens sidoverksamheter

Bedömning: Även om vissa brister kvarstår när det gäller redovisningen av sidoverksamheter förutsätter vi att programföretagen i dialog med granskningsnämnden för radio och tv finner former för den redovisning som krävs.

Sveriges Radio instämmer i bedömningen att programbolagen i dialog med Granskningsnämnden kan finna former för den redovisning av sidoverksamheter som krävs.

10.2 Oberoende från kommersiella aktörer

10.2.1 Sponsring

Förslag: Särskilda redovisningskrav beträffande sponsring införs i anslagsvillkoren för SVT. Genom redovisningen bör en tydlig bild ges av i vilken omfattning sponsrade program förekommit. Av redovisningen bör lämpligen framgå vilka evenemang som sponsrats, hur många sändningar de sponsrade evenemangen totalt omfattat och med vilket belopp sponsringsbidrag totalt mottagits.

Sveriges Radio har inget att invända mot kommitténs förslag.

10.2.2 Indirekt sponsring

Förslag: Särskilda redovisningskrav införs i anslagsvillkoren för SR, SVT och UR beträffande hur programföretagen säkerställer sitt oberoende vid indirekt sponsring.

Bedömning: De nya reglerna för indirekt sponsring har gällt förhållandevis kort tid. Förutsättningarna att göra den bedömning som enligt tidigare gällande villkor krävdes har inte i något avgörande hänseende förändrats. Genom intern utbildning och informationsinsatser riktade till externa medarbetare får den publicistiska kontrollen antas ha stärkts. En genomgång av SVT:s mallar för samproduktionsavtal och avtal avseende förköp eller förvärv av visningsrätt visar att ett inflytande över programinnehåll och uppgifter om annan finansiering så långt möjligt säkerställs. Det finns inte något som talar för att reglerna nu ska ändras.

Sveriges Radio har inga invändningar mot förslaget när det gäller att säkerställa oberoendet vid indirekt sponsring

Sveriges Radio har inga särskilda synpunkter när det gäller reglerna för indirekt sponsring.

10.2.3 Produktplaceringar

Förslag: I sändningstillstånden för SVT och UR införs ett förbud mot produktplaceringar.

Sveriges Radio har inget att invända mot kommitténs förslag.

10.2.4 Andra kommersiella samarbeten

Förslag: Särskilda redovisningskrav beträffande andra kommersiella samarbeten införs i anslagsvillkoren för SR, SVT och UR.

Sveriges Radio har inget att invända mot kommitténs förslag så länge Sveriges Radio i sina relationer till externa parter kan upprätthålla sedvanlig affärsetik.

Kap. 11 Digitalradio

Situationen för digital marksänd radio i Europa är starkt förändrad. Före och efter millennieskiftet pågick försök med digitalradiosändningar i ett antal länder. I dag har några av dessa länder fattat beslut om en övergång från FM till digitala marksändningar. Andra länder förväntas följa efter och ytterligare länder har beslutat om strategier för att införa digitalradio. Den svenska radiobranschen är enig om att det nu är dags att gå samma väg som de länder som ligger långt före Sverige i utvecklingen av den marksända digitala radion.

Det är viktigt att framhålla att detta i första hand är en branschfråga, på samma sätt som när tv-mediet digitaliserades, och att riksdag och regering måste ta ansvar för att skapa en framtida infrastruktur för den svenska radion.

Sveriges Radio delar uppfattningen att en digitalisering av radions marknät kommer att skapa möjligheter för ett utökad och mer lyssnaranpassat utbud. De kommersiella programbolagen får tillgång till nationella frekvenser och Sveriges Radio och de kommersiella programbolagen blir jämställda när det gäller möjligheten att nå hela publiken i hela landet. Det är viktigt för den svenska radions framtid.

En digitalisering av marknätet skapar också förutsättningar för radiomediet att behålla en stark ställning i ett föränderligt digitalt medielandskap.

Utgångspunkten för denna uppfattning är bedömningen att marksänd radio (broadcasting) är radiomediets ryggrad och kommer att vara så under lång tid framöver:

- **Demokratiaspekten.** Marksändning är alltid "free-to-air". Det behövs inga mellanhänder, inga sim-kort, inget abonnemang. Lyssningen sker anonymt.
- **Beredskapsaspekten.** Radion ska kunna nå ut till befolkningen vid kriser och svåra påfrestningar för samhället och dess infrastruktur, varav elavbrott utgör ett av de allvarligaste hoten.
- **Täckningsgraden.** Sveriges Radio ska enligt uppdraget nå 99,8 procent av den bofasta befolkningen, dygnet runt, årets alla dagar.
- **Radions starka tradition.** Radion är ett modernt medium i ständig utveckling. Direktsänd radio, enkel att hantera, har en stark ställning. Väl utbyggd radioverksamhet på webben driver ökad lyssning i marksänd radio. Lyssningen via webben kommer fortsatt att skapa en mängd nya och betydelsefulla mervärden för radiolyssnaren och kompletterar men ersätter inte sändningar i marknätet. Därför handlar radions framtid om både marksändningar och internet .

Beslutet om en övergång till digital marksänd radio är inte i första hand ett beslut för Sveriges Radio att fatta. Det är ett politiskt beslut. Med digitalradio skapas en nationell infrastruktur för den svenska radion i framtiden. Övergången till digitalradio bör därför ha ett starkt stöd från en majoritet i riksdagen och vara en del av regeringens "digitala agenda för Sverige". Släckningen av FM bör ske i en samordnad och noga genomtänkt process mellan regeringen och radiobranschen.

Sveriges Radio måste i enlighet med utredningens förslag få särskild finansiering för att ha möjlighet att klara övergångsperioden med parallellsändning av både FM och digital marksänd radio. Och, vilket utredningen också framhåller, ges extra resurser för ett utökad programutbud så att digitalradion blir en

attraktiv ersättare för sändningarna i FM-nätet. Det visar entydigt erfarenheterna från mitten av 1990-talet när Sverige senast inledde en övergång till digital distribution av marksänd radio.

11.4 Olika tekniker för radiodistribution

Bedömning: Radiodistribution via marknät har sådana fördelar framför andra distributionsformer att marknätet för lång tid framöver kommer att vara en central distributionsform för radio.

Sveriges Radio, liksom den europeiska radiobranschen, delar uppfattningen att radiodistribution via marknätet kommer att vara en central och nödvändig distributionsform för radio under många år.

Sveriges Radio anser att marknätet är helt avgörande för att upprätthålla uppdraget som informationskälla i kris- och katastroflägen.

Internetlyssning är ett mycket viktigt komplement men ersätter inte radions marksändningar. Kapacitetsfrågan är inte löst i bredbandsnäten. Om man i dag skulle flytta all radiomottagning till dessa nät skulle det, åtminstone i delar av mobilnätet, uppstå kapacitetsproblem. Ett marknät klarar obegränsad lyssning.

Sveriges Radio har ett krav att nå 99,8 procent av den bofasta befolkningen. Om kapacitetsfrågan i de mobila bredbandsnäten teoretiskt skulle kunna lösas finns inga garantier, inte ens på sikt, för att ett bredbandsnät skulle kunna erbjuda den täckning som krävs för Sveriges Radios sändningar.

Radiolyssning via marknätet innebär inga andra kostnader för lyssnaren än inköp av radiomottagare. Det behövs inget bredbandsabonnemang. Användaren riskerar inte att slå i taket för vad man har betalat för om man lyssnar länge. Lyssnaren hamnar inte i någon teleoperatörs kundregister utan lyssnandet är free-to-air, vilket är viktigt utifrån ett demokratiskt perspektiv liksom för integriteten.

Marknätet, till skillnad mot olika bredbandslösningar, är mycket robust vid olika typer av störningar i samhällets infrastruktur, vilket ger Sveriges Radio förutsättningar att klara av den beredskapsroll inom totalförsvaret som ålagts företaget i radio- och tv-lagen och sändningstillståndet.

Radions marknät är en avgörande anledning till att Sveriges Radio ingår i MSB:s (Myndigheten för samhällskydd och beredskap) handlingsplan för skydd av samhällsviktig verksamhet.

I ett eget digitalt marknät kommer radiomediet inte heller att på ett avgörande sätt konkurrera om utrymmet med annan trafik på webben. Frågeställningar kring nätneutralitet och trafikprioritering påverkar inte ett marknät. Dessutom är radion som medium fortfarande omtyckt och efterfrågad av en stor del av befolkningen.

11.7 Effekter av digitalisering

Bedömning: *De fördelar som en digitalisering av marknätet ger motiverar en övergång från FM till digitalradio.*

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning. Eftersom nuvarande FM-nät lider av kapacitetsbrist och dessutom är dyrt, finns det enligt Sveriges Radio skäl för att nu digitalisera marknätet. Digital marksänd radio skulle dessutom säkra en fortsatt förnyelse och utveckling av radion i en föränderlig medievärld.

Ett digitalt marknät kommer att kunna ge ett utökat utbud och dessutom ett än mer lyssnaranpassat utbud. Sveriges Radio skulle kunna erbjuda ett förstärkt utbud för den unga publiken, ett mer renodlat nyhets- och sportutbud, ökad lokal närvaro, en eventkanal (dvs. en kanal som kan användas för specialsändningar vid större händelser eller arrangemang) och ett utbud på olika minoritetsspråk som skulle bli lättare att hitta. Det skulle också ge Sveriges Radio möjlighet att renodla kanalutbudet och bespara lyssnarna krockarna mellan exempelvis musik och språk i P2 eller sport och lokala program i P4, utbudskrockar som ofta väcker starkt negativa reaktioner hos publiken. Den kommersiella radion skulle kunna skapa nya nationella kanaler men också göra det möjligt att i hela Sverige lyssna till de kanaler som i dag bara kan höras i storstäderna. Inget av detta är möjligt med nuvarande FM-nät.

Kommersiell radio skulle få tillgång till nationella frekvenser som den saknar i dag och därmed bli jämställd med Sveriges Radio när det gäller möjligheten att nå hela den svenska befolkningen. Kommersiell radio skulle helt enkelt ges tillgång till ett tillräckligt antal frekvenser för att utveckla nya radiokanaler och format. Den utvecklingen kommer att gynna radion som nationellt medium.

Digital marksänd radio är energisnålare och billigare än dagens FM. Fler kanaler erhålls till ett lägre pris, inte bara per kanal, utan för Sveriges Radios del också när det gäller den totala kostnaden för radiodistributionen. En diskussion om "Green Broadcasting" förs i allt fler länder i Europa.

En digitalisering av marknätet gör att radion bättre kan värna sin särart i en digital och snabbt föränderlig medievärld. Om den svenska radion förblir analog, med de begränsningar det innebär, är det risk att svensk radio stagnerar, trots sin mycket starka ställning i europeisk jämförelse.

Eftersom FM-nätet är fullt och efterfrågan samtidigt ökar på frekvenser och spektrum både internationellt och nationellt är det viktigt att frågan om frekvensutrymme för svensk digital radiodistribution kommer upp på dagordningen och bereds i den fortsatta politiska processen,

11.9 Genomförande av en digitalisering

Bedömning: *Utvecklingen av digitalradio bör fortsatt vara marknadsdriven men marknaden behöver tydliga förutsättningar från riksdag och regering.*

SR har en central roll i digitaliseringen men det är viktigt att SR och de kommersiella programbolagen samverkar kring utbyggnaden av digitalradio, bl.a. vid val av teknisk standard.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning.

För att digitalradion ska kunna byggas ut krävs, som utredningen fastslår, tydliga förutsättningar från regering och riksdag. Det betyder att det behöver fattas ett beslut i riksdagen om att Sverige ska gå över från FM till digital marksänd radio. Det tydligt uttalade målet ska också vara att ersätta det befintliga FM-nätet för Sveriges Radio och kommersiell radio med ett digitalt marknät. Regeringen måste dessutom tillsammans med radiobranchen förbereda en plan för hur den övergången ska ske och klargöra vilka kriterier som krävs för att beslut om en plan för släckning av FM ska kunna tas.

Med ett sådant nödvändigt beslut ges tydliga besked till såväl konsumenterna som elektronikbranschen och bilindustrin. Tillgången till billiga digitalradiomottagare är inget problem längre. Bilindustrin behöver klara besked för att kunna genomföra övergången från FM-mottagare till digitalradiomottagare i bilarna. Den processen pågår nu fullt ut i till exempel Storbritannien.

Parallellsändningsperioden måste göras så kort som möjligt, utan att man för den skulle riskera att skada radiomediet trovärdighet eller försätter befolkningen i en situation som är svår att hantera. Här kan erfarenheter från de länder som beslutat om en plan för släckning av FM, eller förbereder ett sådant beslut, vara värdefulla. Sveriges Radio har inlett en diskussion med Kulturdepartementet om hur en omställning skulle kunna gå till.

Den samlade radiobranchen måste också ges goda förutsättningar att klara perioden av parallellsändning och de ökade kostnader den innebär. För Sveriges Radios del krävs dels en särskild finansiering av dubbeldistributionen, som utredningen också föreslår, dels extra resurser för program.

När Sveriges Radio på 90-talet inledde försöket med marksänd digital radio gjordes det sannolikt för tidigt och med brister i täckningen framför allt inomhus. Dessutom inleddes digitaliseringen av marknätet utan kommersiell radios medverkan.

En förutsättning för en lyckosam övergång är att den sker parallellt för Sveriges Radio och kommersiell radio. Processen måste samordnas när det gäller tekniska standarder, gemensamma tjänster som EPG (elektronisk programguide), men också på andra sätt, till exempel när det gäller marknadsföring och kontakter med elektronik- och bilbranschen. Detta kräver någon form av gemensam branschorganisation. Eftersom Myndigheten för radio och tv är på väg att dela ut tillstånd för digitala radiosändningar till de kommersiella företagen under den allra närmaste tiden, har regeringen ett särskilt ansvar att se till att de båda processerna, Sveriges Radios och kommersiell radios, synkroniseras fullt ut.

Att stegvis stänga av Sveriges Radio-kanaler i FM, som diskuteras i betänkandet i anslutning till det underlag som Teracom presenterat, är sannolikt inte en framkomlig och lyssnarvänlig modell för att växla från FM till digitalradio, även om det skulle bli billigare.

När tv-mediet digitaliserades stängdes alla analoga kanaler samtidigt. Sveriges Radios uppfattning är att radios digitalisering bör ske på samma sätt. Att särbehandla ett visst utbud eller en viss publik genom att i förtid sluta att sända någon eller några kanaler i FM, för att därmed driva digitaliseringen framåt, menar Sveriges Radio skulle kunna uppfattas som negativt av lyssnarna. Därför bör alla FM-

kanaler stängas samtidigt och först när den digitala lyssningen nått en sådan nivå att ett beslut om en övergång kan försvaras. Framförhållningen bör vara sådan att lyssnarna i god tid kan förbereda sig på förändringen.

Helt nya kanaler kan dock sändas enbart via ett digitalt marknät, även under en övergångsperiod.

11.9.1 Nya sändningstillstånd för SR och UR

Förslag: Nya sändningstillstånd för digitalradio utfärdas för SR och UR med giltighetstid 1 januari 2014–31 december 2019.

SR tilldelas ett av de fyra frekvenslager som är koordinerade för digitalradio i frekvensbandet 174–240 MHz. Det frekvenslager som tilldelas SR bör vara regionalt nedbrytbart.

SR:s sändningstillstånd förenas med villkor om 95 procents befolkningstäckning vid tillståndensperiodens slut men med en uppbyggnadsfas med lägre täckningsgrad de första åren.

Det ska av sändningstillståndet framgå hur många kanaler SR ska sända. SR ska upplåta sändningstid för sändningar av program från UR.

SR och UR ges även rätt att sända tilläggstjänster.

SR:s och UR:s tillstånd att sända analog radio förlängs till den 31 december 2019 med samma villkor gällande täckning, antal kanaler och beredskapskrav som dagens tillstånd för analog radio.

Sveriges Radio betonar nödvändigheten av att bolaget tilldelas ett eget frekvenslager som är regionalt nedbrytbart i en egen s.k. mux. Public service-muxen ska vara robust och bolaget ska kunna ställa långtgående krav på teknisk tillgänglighet vad gäller det tilldelade frekvenslagret.

Utifrån en teknisk synvinkel är det viktigt att påpeka att Sveriges Radio i och med en public service-mux erhåller en kapacitet och inte ett givet antal kanaler. Denna kapacitet kan användas på olika sätt och ger möjlighet att vid särskilda tillfällen tillfälligt ändra antalet kanaler, till exempel vid katastrofsituationer och stora evenemang. Den möjligheten måste Sveriges Radio kunna använda sig av och det bör framgå av de villkor som ställs på verksamheten. Samma sak gäller de möjligheter som digitaliseringen ger att ta fram nya tilläggstjänster i anslutningen till radiokanalerna, som t.ex. trafik- eller väderinformation.

Kravet att uppnå en täckningsgrad på 95 procent av den fasta befolkningen vid slutet av tillståndensperioden är rimligt. Likaså slutsatsen att en utbyggnad från 95 till 99,8 procent bör ske när beslut tagits om en plan för släckning av FM. Här bör det tills vidare råda flexibilitet så att beslutet om den högre täckningsgraden kan fattas vid rätt fas i omställningsprocessen från analog till digital marksänd radio.

Sveriges Radio vill också betona vikten av att utbyggnaden av ett marksänt digitalt radionät görs på ett sådant sätt att, där utbyggnad gradvis kommer att ske, den uppnådda befolkningstäckningen, både inomhus och utomhus, av lyssnarna upplevs som tillfredsställande.

Sveriges Radio vill också betona vikten av det som utredningen skriver om att något av näten, FM eller det digitala nätet, hela tiden har en täckning på 99,8 procent.

11.9.2 Finansiering under nästa tillståndsperiod

Förslag: SR:s och UR:s medelstilldelning höjs nästa tillståndsperiod för att ge utrymme för en utbyggnad av digitalradio via marknät och för ett ökat programutbud.

Sveriges Radio tillstyrker utredningens förslag om att Sveriges Radios och UR:s medelstilldelning höjs under den kommande tillståndsperioden

En förutsättning för att en utbyggnad av digitalradionätet kan ske är att den tidsbegränsade parallelldistributionen ges en särskild finansiering. På samma sätt måste medelstilldelningen höjas för att Sveriges Radio ska kunna utveckla ett digitalt programutbud som motiverar lyssnarna att skaffa digitala radiomottagare så att FM-nätet på sikt kan släckas ned.

Utbildningsradion bör, som i dag, ges sändningsutrymme i Sveriges Radios kanaler. Det är av mycket stor betydelse vid en digitalisering av marksänd radio att samverkan är nära mellan Sveriges Radio och UR. Tillgängliga medel bör används på bästa tänkbara sätt. Sveriges Radio ser möjligheten att erbjuda ett attraktivt tilläggsutbud till en trots allt begränsad kostnad. Skälet är att Sveriges Radio i stor utsträckning redan har kunskap, organisation och tekniska resurser. Dessa resurser bör också komma UR till nytta. Så långt möjligt bör dubblering av såväl tekniska/administrativa resurser som programutbud undvikas. Hur stort UR:s sändningsutrymme i Sveriges Radios kanaler bör vara är en fråga som helt hanteras bolagen emellan.

11.10 En översyn av marknadsutvecklingen

Förslag: En översyn av marknadsutvecklingen i Sverige och internationellt görs i samband med den halvtidsöversyn som föreslås i kapitel 4. En samlad bedömning ska då visa om det går att besluta om ett släckningsdatum för SR:s och de kommersiella programbolagens FM-sändningar.

Sveriges Radio delar uppfattningen att Sverige noggrant bör följa utvecklingen av digital marksänd radio i övriga Europa och att det är av särskild vikt inför ett beslut om när en plan för släckning av FM ska fattas.

Sveriges Radio anser att besluten om utveckling av digital marksänd radio inte ska bindas till det tidsschema som gäller tillståndsperioden i övrigt och en eventuell halvtidsöversyn.

11.10.2 Närradion

Förslag: Myndigheten för radio och tv och PTS ges i uppdrag att presentera en lösning för närradions fortsatta sändningar senast den 1 juni 2016.

Sveriges Radio delar uppfattningen att det måste finnas en tillfredsställande lösning för närradion innan beslut fattas om att släcka ned Sveriges Radios och de kommersiella programbolagens FM-sändningar.

11.11. Användning av rundradiospektrum

Bedömning: Regeringen bör fatta ett övergripande beslut kring den nationella rundradiospektrumanvändningen.

Sveriges Radio delar kommitténs bedömning och anser att frekvensutrymmet för en digital radiodistribution (T-DAB+) ska avsättas i band III, 174–240 MHz, och att regeringen snarast bör fatta beslut om den nationella användningen av frekvensspektrum för rundradio även för Sveriges Radios del.

Tillgången till ett garanterat frekvensutrymme för digital marksänd radio är av absolut avgörande betydelse för den svenska radions framtid. Ett beslut som avser privatradions sändningar är redan fattat inför den fördelning av digitala sändningstillstånd som nu görs av Myndigheten för radio och tv. Nu behövs också ett framtidsinriktat beslut för Sveriges Radio.

Utifrån internationell koordinering av frekvenser är det också nödvändigt att säkerställa en nationell koordinering av frekvensplan och kanalplan.

Kap. 13 Konsekvenser av förslagen

Sveriges Radio vill understryka att ett beslut om digitalisering av marksänd radio kräver en samlad strategi. Sverige har en gång misslyckats med digitalisering av radio. För att digitaliseringen ska bli framgångsrik är det nödvändigt att ge ekonomiska förutsättningar, både för paralleldistribution och för att utveckla och utöka programutbudet i marksänd digital radio. Digitaliseringsprocessen har inletts. Den har sin egen inneboende logik. Om denna bryts riskerar det att allvarligt skada den fortsatta utvecklingen av kommersiell radio i Sverige

I anslutning till budgetunderlaget 2011 överlämnade Sveriges Radio en avsiktsförklaring till regeringen. Den hade arbetats fram med sikte på både kontrollstationen i tillståndet 2010–2013 och den utredning som skulle göras inför tillståndspanoroden efter 2013.

Sveriges Radio har i inledningen av detta remissvar angett att detta arbete nu förs vidare med sikte på en direkt operativ planering för nästa tillståndspanoroden. Detta sätt att arbeta med en långsiktig verksamhetsplanering ligger väl i linje med kommitténs förslag till ny modell för medelstillelning så som den beskrivs i kapitel 7.

Sveriges Radio har ovan översiktligt redogjort för innehållet i denna planering.

Nyckelbegreppen är *att sätta agendan*, *att skapa sammanhang* och *att vara närvarande*.

Ska dessa ambitioner förverkligas kräver det förnyelse, inte minst genom starkare betoning av samspelet med lyssnarna och publiken på nätet. Sveriges Radio utvecklar just nu detta förhållningssätt i sitt arbete med Journalistik 3.0, dvs. den journalistik som innebär ett samspel mellan å ena sidan traditionella medieföretag och å andra sidan dels nya aktörer som verkar genom sociala medier, dels andra kunskapsinstitutioner i samhället

Ska de fulla konsekvenserna av detta samlade planeringsarbete dras innebär det att Sveriges Radio måste våga ompröva vad som erbjuds i huvudkanalerna och vad som erbjuds i mer nischade kanaler. Kunskapen måste öka om hur människor faktiskt tar till sig det som erbjuds och Sveriges Radio måste dra slutsatser av detta. Det är särskilt viktigt för att nå unga lyssnare, för vilka mobiltelefonen är en radioapparat i lika stor utsträckning som den traditionella radioapparten är det. Sveriges Radio måste också fortsätta på den inslagna vägen och erbjuda innehållet till alla dem som vill vara med och distribuera det vidare.

Det som faktiskt uttrycks ovan innebär en tämligen genomgripande omprövning av dagens kanalstruktur och en inte radikal men likväl djupgående förändring av journalistiken.

Sveriges Radios grundläggande syn på förhållandet mellan statsmakterna och programbolagen sammanfattas väl av uttrycket ”armlängds avstånd”. Ramarna bestäms av regering och riksdag. Men ansvaret för verksamheten och dess utveckling ligger hos programbolagen. Den inriktning och de utvecklingsambitioner som har uttryckts ovan är inte förenliga med en tvåprocentig uppräknings av tilldelning av medel, inte om kostnadsökningarna under den kommande tillståndspanoroden ligger på samma nivå som de har gjort under 2000-talets första decennium. Självfallet förändras bilden om de årliga lönekostnadsökningarna skulle begränsas till 2 procent eller mindre under tillståndspanoroden.

Sveriges Radio har tidigare invänt mot att kommitténs modell för uppräknig av medelstilldelningen skulle bädda för stabilitet. Sveriges Radio har höga ambitioner när det gäller att fylla sitt publicistiska uppdrag i det demokratiska samhället. Med kommitténs förslag till ekonomisk reglering finns risk för att utvecklingsperspektivet ersätts av ett permanent besparingsperspektiv. Det går givetvis att ge publiken ett public service-innehåll även med mindre pengar men det blir ett annat Sveriges Radio än vad lyssnare och användare av Sveriges Radio på webben och i mobilen har vant sig vid och bevisligen uppskattar. Utan tillräcklig finansiering av verksamheten riskerar publiken att gå miste om den journalistiska utvecklingen som beskrivits inledningsvis i detta remissvar.